

Αθήνα 2014

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

<<Καινοτομίες στον πρωτογενή τομέα και προγράμματα νέας επιχειρηματικότητας>>

Ψυχογιού Όλγα

ΑΜ:14275

Τσάκα Αλεξάνδρα

ΑΜ:13495

Επόπτης: Καθηγητής Στυλιανός Πατσίκας

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η παρούσα πτυχιακή εργασία εκπονήθηκε από τις φοιτήτριες Ψυχογιού Όλγα και Τσάκα Αλεξάνδρα του Τμήματος Λογιστικής του ΤΕΙ Πειραιά με έδρα τον Πειραιά. Η μελέτη πραγματοποιήθηκε κατά το ακαδημαϊκό έτος 2013-2014 υπό την επίβλεψη του καθηγητή Πατσίκα Στυλιανό.

Στον Κύριο Πατσίκα οφείλουμε τις θερμές μας ευχαριστίες για την πολύτιμη επιστημονική καθοδήγηση, την επιμέλεια της παρούσας εργασίας και την υποστήριξη σε όλη τη διάρκεια διεκπεραίωσής της.

Ιδιαίτερες ευχαριστίες θα θέλαμε να απευθύνουμε η μια στην άλλη για το αμείωτο ενδιαφέρον, τις έγκυρες παρατηρήσεις και τη συμπαράστασή σε όλη την διάρκεια της εκπόνησης της εργασίας.

Ευχαριστούμε από καρδιάς τους γονείς μας που με τη συνεχή συμπαράσταση, την αγάπη και την κατανόηση που έδειξαν όλο αυτόν τον καιρό συνέβαλαν τα μέγιστα στην ολοκλήρωση του «παράτολμου» ονείρου μας για την απόκτηση του πτυχίου μας.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	6
ABSTRACT.....	7
1.ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΟΥ ΟΡΟΥ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ.....	8
1.1 ΑΝΑΛΥΟΝΤΑΣ ΤΟΝ ΟΡΟ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ	8
1.2 Η ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	11
1.3 ΕΙΔΗ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ	15
2. ΈΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ.....	17
2.1 Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ.....	17
2.2 Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	19
2.2.1 ΒΙΟΛΟΓΙΚΗ ΓΕΩΡΓΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	23
2.2.2 Ο ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	28
2.3 ΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΛΛΙΝΗΚΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ	30
2.3.1 ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΣΤΟΝ ΑΓΡΟΤΙΚΟ ΤΟΜΕΑ.....	30
2.3.2 ΓΕΩΡΓΙΑ ΚΑΙ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ	33
2.4 Η ΑΛΙΕΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	35
2.4.1 ΑΛΙΕΙΑ ΑΝΟΙΧΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ.....	35
2.4.2 ΑΛΙΕΥΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	37
2.5 Η ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	38
2.5.1 ΒΙΟΛΟΓΙΚΗ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	42
3. ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΕΣ.....	46
3.1 ΧΟΧΛΙΟΙ ΚΡΗΤΗΣ.....	46
3.1.1 ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ.....	47
3.1.2 ΠΑΡΑΓΩΓΗ.....	48
3.2 ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ ΣΤΕΒΙΑΣ	49
3.2.1 ΕΡΕΥΝΑ ΣΤΕΒΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	50
3.3 ΣΠΙΡΟΥΛΙΝΑ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	52
3.3.1 ΑΠΟΞΗΡΑΝΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΘΗΚΕΥΣΗ.....	53
3.4 ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ ΑΛΟΕ VERA ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	54
3.5 ΑΡΩΜΑΤΙΚΑ ΚΑΙ ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΑ ΦΥΤΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	58
3.5.1 ΦΥΤΕΥΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ.....	58
3.5.2 ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΑΕΡΟΠΟΝΙΑ	60

Καινοτομίες στον πρωτογενή τομέα και προγράμματα νέας επιχειρηματικότητας

4 ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΝΕΑΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ	63
4.1 ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ HORIZON	63
4.2 ΓΙΑ ΩΦΕΛΟΥΜΕΝΟΥΣ ΤΟΥ ΤΟΠΣΑ	66
4.3 ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΓΙΑ ΒΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ	68
4.4 ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΣΥΜΠΡΑΞΗ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ (ΕΣΚ) ΓΙΑ ΤΗΝ ΓΕΩΡΓΙΚΗ Ο ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΤΗΤΑ	70
4.5 ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	72
5 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	75
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	77

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ο όρος «καινοτομία» αποδίδεται γενικά σε μια νέα, πρωτοποριακή αντίληψη για την πραγματικότητα, αποτελεί, όμως, μια «κενή» έννοια έτοιμη να προσλάβει το περιεχόμενο που η συνάρθρωσή της με άλλα στοιχεία της προσδίδει σε έναν κυρίαρχο λόγο, στοιχεία που συχνά σχετίζονται με τον χώρο των επιχειρήσεων και της τεχνολογίας.

Ο αγροτικός τομέας ανέκαθεν αποτελούσε ένα δομικό χαρακτηριστικό της ελληνικής κοινωνίας καθώς και ένα συστατικό παράγοντα της ελληνικής οικονομίας και ανάπτυξης, τόσο σε εθνικό όσο και σε περιφερειακό επίπεδο. Επιπλέον, η ένταξη της Ελλάδος στην Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.) το 1981 επηρέασε καταλυτικά την μετέπειτα εξέλιξη της ελληνικής γεωργίας. Σήμερα πλέον, η γεωργία διέπεται πλήρως από τους κανόνες της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (Κ.Α.Π.), οι οποίοι μορφοποιούν και ελέγχουν όλο το πλαίσιο λειτουργίας και δραστηριότητας του αγροτικού τομέα .

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η παρουσίαση καινοτομιών, αναλυτικότερα, στον πρωτογενή τομέα παράγωγης που έχουν σκοπό να ενισχύσουν την ελληνική οικονομία καθώς θα γίνει και αναφορά στα μέσα που μπορούν να ενισχύσουν τον πρωτογενή τομέα όπως διάφορα προγράμματα επιχειρηματικότητας.

Αρχικά στο πρώτο κεφάλαιο αναλύεται η έννοια της καινοτομίας και τα είδη της. Έπειτα στο δεύτερο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στον πρωτογενή τομέα παράγωγης, πια η σημασία του στην οικονομία, η σημερινή κατάσταση της ελληνικής αγροτικής παράγωγης καθώς και τα προβλήματα του εν λόγω τομέα. Στο τρίτο κεφάλαιο της εργασίας γίνεται παρουσίαση των καινοτόμων προϊόντων της Ελλάδας και τέλος στο τέταρτο κεφάλαιο παρουσιάζονται τα προγράμματα νέας επιχειρηματικότητας.

ABSTRACT

“Innovation” as a term is generally attributed to a new, radical perception of the world. Nevertheless, it is still prone to negotiating its meaning depending on the context given in dominant course, which is often related to the world of business and technology.

Farming has always been a structural feature of Greek society and an agent component of the Greek economy and development, both nationally and regionally. Furthermore, the inclusion of Greece in the European Union (EU) in 1981 impacted dramatically on the subsequent development of Greek agriculture. Nowadays, the agriculture governed entirely by the rules of the Common Agricultural Policy (CAP), which give shape and control throughout the operating framework and activity of the rural sector.

The purpose of this paper is to present innovating at the primary production sector which aims to strengthen the Greek economy as it will be a reference to the means that can enhance the primary sector like various entrepreneurship programs.

Initially in the first chapter we analyze the meaning of innovation and its kinds. The second chapter refers to the primary production sector, its importance in the economy, the current state of the Greek agricultural production and the problems of this sector. In the third chapter we refer at innovative products in Greece and finally in the fourth chapter we present the new entrepreneurship programs.

1.ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΟΥ ΟΡΟΥ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

1.1 ΑΝΑΛΥΟΝΤΑΣ ΤΟΝ ΟΡΟ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

Με τον όρο καινοτομία εννοείται η νέα και πρωτοποριακή ιδέα για την υλοποίηση κάποιου πράγματος ή η νέα διαδικασία αυτής της υλοποίησης, καθώς επίσης και η εφαρμογή νέων εφευρέσεων ή ανακαλύψεων για την πραγματοποίηση κάποιου αποτελέσματος. Συχνά ο όρος χρησιμοποιείται σε οικονομικό, επιχειρηματικό και εμπορικό πλαίσιο.¹ Προέρχεται από το λατινικό *innovare* που σημαίνει να κάνεις κάτι καινούριο. Σύμφωνα με τον ορισμό της καινοτομίας, που προτείνει ο ΟΟΣΑ στο «εγχειρίδιο Frascati», πρόκειται για την μετατροπή μιας ιδέας σε εμπορεύσιμο προϊόν ή υπηρεσία. Με τον τρόπο αυτόν ο όρος αναφέρεται στην διαδικασία.

Από την άλλη μεριά, όταν με τη λέξη «καινοτομία» υποδηλώνεται ένα νέο ή βελτιωμένο προϊόν, εξοπλισμός, η υπηρεσία που διαχέεται επιτυχώς στην αγορά, η έμφαση δίνεται στο αποτέλεσμα της διαδικασίας. Η καινοτομία συνδέεται με την έρευνα και την ανάπτυξη, ειδικά στο χώρο των επιχειρήσεων, με τα αντίστοιχα τμήματα (Research and Development). Στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η καινοτομία είναι επιτεύξιμος στόχος μέσω ευρωπαϊκών προγραμμάτων συνεργασίας μεταξύ διακρατικών εταίρων. Η καινοτομία στην Ε.Ε. μετράται με το Innovation Scorecard, που ξεκίνησε σαν θεσμός το 2006. Η καινοτομία μετράται με δείκτες, οι οποίοι συστηματοποιούνται σε κατηγορίες. Συνάφεια με εμπειρία, μάθηση και ανάπτυξη.

Στην έννοια της καινοτομίας περιέχεται και η έννοια της εμπορικής εκμετάλλευσης. Απλοϊκά, θα μπορούσαμε να ορίσουμε την καινοτομία με την αλγεβρική σχέση.

¹ el.wikipedia.org

Καινοτομία = Εφεύρεση + Εμπορική Εκμετάλλευση

Έτσι, η καινοτομία αποσκοπεί στην επαύξηση της παραγωγικότητας και των πωλήσεων ή τη μείωση του κόστους παραγωγής.

Από τον ορισμό της είναι φανερό ότι η καινοτομία έχει μεγάλο εύρος και πολλές συνιστώσες: Επιστημονικές, τεχνολογικές, οικονομικές, περιβαλλοντικές, οργανωτικές, εμπορικές και πολιτικές. Αφορά τόσο στη διαδικασία παραγωγής, όσο και στο τελικό αποτέλεσμα με τη μορφή προϊόντος, διαδικασίας ή υπηρεσίας.

Η καινοτομία προϋποθέτει κανάλια επικοινωνίας ή δίκτυα μεταξύ όλων των συμμετεχόντων από τον παραγωγό και τον έμπορο μέχρι τον τελικό καταναλωτή.²

Από πού προέρχεται, όμως, η καινοτομία; Υπάρχουν διάφορα μοντέλα προέλευσης. Κατά μία θεώρηση η καινοτομία προέρχεται από την τεχνολογία. Όταν κάποιο νέο προϊόν ή υπηρεσία αναπτυχθούν, τότε αυτά γίνονται διαθέσιμα στην αγορά και έτσι δημιουργείται ζήτηση (Μοντέλο ώθησης από την τεχνολογία Technology Push). Υπάρχει, βέβαια, και το απολύτως αντίθετο μοντέλο. Η αγορά «ζητά» κάποιο προϊόν το οποίο η τεχνολογία έρχεται να καλύψει (Μοντέλο έλξης από την αγορά - Market Pull). Τα 2 παραπάνω αναφέρονται στο γραμμικό μοντέλο καινοτομίας.

Ακόμα, υπάρχουν και συνδυασμοί των παραπάνω μοντέλων. Είτε με ταυτόχρονη δράση της τεχνολογίας και της αγοράς (συζευκτικό μοντέλο), είτε με αλληλεπίδραση της τεχνολογίας και της αγοράς σε μια μη αναγκαστικά συνεχή διαδικασία (αλληλεπιδραστικό μοντέλο). Η τελευταία αυτή θεώρηση (αλληλεπιδραστικό μοντέλο) είναι εκείνη που είναι σήμερα περισσότερο αποδεκτή.

² users.ntua.gr

Για να κατανοήσουμε την σημαντικότητα της καινοτομίας, αλλά και να φανταστούμε πως θα ήταν ο κόσμος σήμερα χωρίς αυτήν, παραθέτω εδώ μερικές λανθασμένες απόψεις από σημαντικές προσωπικότητες του παρελθόντος σχετικά με καινοτομίες της εποχής.

- **«Το ραδιόφωνο δεν έχει μέλλον»** Lord Kelvin (Scottish Physicist), 1897
- **«Ποιος στην ευχή θέλει να ακούσει ηθοποιούς να ομιλούν;»** Harry M. Warner (Warner Bros), 1927
- **«Ότι μπορεί να εφευρεθεί, εφευρέθηκε»** Charles H. Duert (Commissioner of patterns), 1899
- **«Τι χρήση μπορεί να έχει επιτύχει αυτή η εταιρεία από ένα ηλεκτρονικό παιχνίδι;»** William Horth (President, Western Union), 1897 απορρίπτοντας την προσφορά του Bell να αγοράσει την τηλεφωνική του εταιρεία για \$100.000
- **«Νομίζω ότι υπάρχει μια παγκόσμια αγορά για περίπου 5 υπολογιστές»** Thomas J. Watson, Πρόεδρος IBM, 1943
- **«Τι γνωρίζουν 13 άνθρωποι στο Σηάτλ που δεν το γνωρίζουμε εμείς;»** Ross Perot κατά την παρουσίαση μιας πρότασης EDS για την απόκτηση της Microsoft, 1980

Η σημασία της καινοτομίας είναι αδιαμφισβήτητη. Η καινοτομία σήμερα αποτελεί μια από τις πιο σημαντικές παραμέτρους για την ανάπτυξη, τόσο σε επίπεδο εθνικής οικονομίας όσο και στο επίπεδο της επιχείρησης, ενώ τίθεται σε θέση υψηλής προτεραιότητας στην πολιτική όλων σχεδόν των χωρών.³

Ένα σημαντικό κριτήριο για όλα τα είδη καινοτομίας είναι ότι πρέπει να περιέχουν μία σημαντική αλλαγή ή διαφοροποίηση στα υπάρχοντα προϊόντα (αγαθά ή υπηρεσίες),

³ Περιοδική έκδοση 1, Τεύχος 1,-2011-Μονάσα καινοτομίας κ επιχειρηματικότητας του ΤΕΙ ΠΕΙΡΑΙ

τις διαδικασίες, τις μεθόδους εμπορίας ή τις οργανωτικές δομές και πρακτικές της επιχείρησης. Δεν είναι λοιπόν καινοτομία αλλαγές, οι οποίες έχουν μικρή σημασία ή εμβέλεια ή δεν επιφέρουν ικανό βαθμό νεωτερισμού στην επιχείρηση, όπως διακοπή χρήσης μίας διαδικασίας, μεθόδου εμπορίας ή εμπορικής εκμετάλλευσης ενός προϊόντος, αλλαγές προερχόμενες αποκλειστικά από μεταβολές των τιμών των παραγωγικών συντελεστών, απλή αντικατάσταση ή αναβάθμιση ενός προϊόντος ή διαδικασίας ή συσκευασίας, παραγωγή επί παραγγελία, εποχιακές και άλλες κυκλικές μεταβολές.

Υποστηρίζεται ότι η καινοτομία είναι κατά κύριο λόγο μια μεθοδευμένη διαδικασία, η οποία χρησιμοποιεί μεν τις υφιστάμενες δεξιότητες και γνώσεις, αλλά με κάποιο δημιουργικό τρόπο, για την επίτευξη ενός αποτελέσματος, το οποίο οπωσδήποτε προσθέτει αξία στην επιχείρηση. Συνήθως πρόκειται για νέους συνδυασμούς δεδομένων ή πρακτικών, οι οποίοι δημιουργούν σχέσεις ή δεσμούς με συντελεστές ή παράγοντες (π.χ. πελάτες, προμηθευτές, μεταφορείς, αποθηκεύσεις κ.α) κατά ένα τρόπο, ο οποίος φέρνει καλύτερα αποτελέσματα από τους ανταγωνιστές.⁴ Η συνήθης δυσκολία με τη διαδικασία αυτή συνίσταται στο ότι βρίσκεται έξω και πέρα από την καθημερινή πρακτική που είναι αυτή της ρουτίνας.

Καινοτομία είναι να μην ακολουθείς τη «μέση οδό». Είναι μια αξία που δεν απειλείται, γιατί στηρίζεται στην υπεροχή μιας οργάνωσης, στους ανθρώπους και κυρίως στην δημιουργικότητα (Dr. Kjell Nordstrom).

«Το να μην καινοτομείς σημαίνει να πεθαίνεις» Ch. Freeman στα Οικονομικά της Καινοτομίας.

1.2 Η ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Σύμφωνα με πρόσφατο άρθρο της ημερήσιας οικονομικής εφημερίδας «Ναυτεμπορική» οι επιδόσεις της Ελλάδας στην καινοτομία είναι μέτριες,

⁴ www.sbbe.gr

όπως προκύπτει από τα σχετικά στοιχεία που έδωσε στη δημοσιότητα η Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Η Κομισιόν διαπιστώνει κλείσιμο της ψαλίδας μεταξύ Ε.Ε. και ΗΠΑ σε ότι αφορά τις επιδόσεις στην καινοτομία, ενώ παρατηρεί ότι μεταξύ των κρατών - μελών της Ε.Ε. οι διαφορές εξακολουθούν να είναι μεγάλες και να μειώνονται με πολύ αργούς ρυθμούς. Μάλιστα, οι επιδόσεις στον τομέα της καινοτομίας έχουν επιδεινωθεί στο ένα πέμπτο περίπου των περιφερειών της Ε.Ε.

Στην τρίτη κατηγορία βρίσκονται η Ελλάδα μαζί με την Κροατία, τη Τσεχία, την Ουγγαρία, την Ιταλία, την Λιθουανία, τη Μάλτα, την Πολωνία, την Πορτογαλία, τη Σλοβακία και την Ισπανία οι οποίες εμφανίζουν επιδόσεις χαμηλότερες σε σχέση με τον μέσο όρο της Ε.Ε. Πρόκειται για χώρες με μέτριες επιδόσεις στην καινοτομία.⁵

Σε συνθήκες δημοσίων πολιτικών η Ελλάδα υστερεί σημαντικά σε όλους τους υποδείκτες έκτος της προστασίας προσωπικής περιουσίας και ασφάλειας. Πιο συγκεκριμένα οι επενδύσεις δημόσιου και ιδιωτικού τομέα δεν στηρίζουν νέες τεχνολογίες. Η γραφειοκρατία και η δυσκολία δημιουργίας επιχειρήσεων αναδεικνύονται ξανά ως αρνητικοί παράγοντες, αποτρέποντας έτσι τις επενδύσεις σε νέες καινοτομικές ιδέες. Σε ορισμένες συνθήκες ποιοτικών στάσεων τα πράγματα είναι πιο ενθαρρυντικά. Ο βαθμός στον οποίο η εθνική μας κουλτούρα είναι ανοιχτή σε νέες ιδέες είναι καλύτερος από ότι σε οικονομίες όπως η Γαλλία και η Νορβηγία. Το γεγονός αυτό είναι ενδεικτικό για ανάπτυξη κουλτούρας καινοτομίας και ανταγωνιστικότητας στη χώρα μας παρά το ότι υπάρχουν δυσκολίες στην υλοποίηση των ιδεών σε πράξη.⁶ Φαίνεται ότι υπάρχει σε έναν βαθμό μια κουλτούρα καινοτομίας στην Ελληνική κοινωνία που όμως δεν φαίνεται διέξοδο στην εφαρμογή και αυτό εξαιτίας της μη ευνοϊκής ύπαρξης δομών και διαδικασιών (π.χ. γραφειοκρατία, μη καταγεγραμμένη οικονομική δραστηριότητα αλλά και διαφθορά). Τα πράγματα είναι διαφορετικά αναφορικά με τον βαθμό στον οποίο η οικονομία της Ελλάδας είναι ανοιχτή και συνεπώς έχει τις δυνατότητες να επωφεληθεί από

⁵ www.naftemporiki.gr <Μέτριες οι επιδόσεις της Ελλάδας στην καινοτομία>

⁶ www.bankofgreece.gr

το παγκόσμιο διαμερισμό καινοτομίας. Η χαμηλή της θέση δείχνει την απροθυμία της κοινωνίας να ολοκληρωθεί με τον υπόλοιπο κόσμο και να διαμοιράζεται ιδέες και καινοτομία χωρίς να παραγνωρίζεται ότι η συμμετοχή στο παγκόσμιο εμπόριο εξαρτάται και από άλλους εγγενείς παράγοντες.⁷ Σύμφωνα με το άρθρο «Η Καινοτομία, Κλειδί για την Ανάπτυξη στην Ελλάδα»⁸, η Ελλάδα διαθέτει εξαιρετικούς επιστήμονες, αλλά πρέπει να ενισχυθεί η καινοτομία στις επιχειρήσεις. Τα ποσά που επενδύουν στην έρευνα ο δημόσιος, αλλά και ο ιδιωτικός τομέας στην Ελλάδα βρίσκονται ακόμα κάτω από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο.

Δύο είναι οι προϋποθέσεις για να επιτύχουμε την δημιουργία μιας πραγματικής οικονομίας γνώσης.⁹ Η πρώτη αφορά την ενθάρρυνση των επενδύσεων στον τομέα της καινοτομίας. Στην Ελλάδα, κανείς δεν το αρνείται, είμαστε ακόμα πίσω σε σχέση με άλλες ευρωπαϊκές χώρες, στον τομέα αυτό και πρέπει να κάνουμε πολύ μεγαλύτερη προσπάθεια. Πρέπει, με άλλα λόγια, να δοθεί έμφαση στη χρηματοδότηση του τομέα της έρευνας και τεχνολογίας. Χρηματοδότηση όχι μόνο από το δημόσιο και από τον ιδιωτικό τομέα. Διότι στον τομέα της χρηματοδότησης της έρευνας και τεχνολογίας ο ιδιωτικός τομέας μπορεί και πρέπει να παίξει σημαντικό ρόλο, αρκεί το κράτος να δημιουργήσει τις κατάλληλες προϋποθέσεις.

Η δεύτερη σημαντική προϋπόθεση για την ανάπτυξη της καινοτομίας στη χώρα μας είναι να δημιουργήσουμε μια παιδεία καινοτομίας, στοχεύοντας παράλληλα στη σύνδεση της εκπαίδευσης με την παραγωγή. Εδώ βρίσκεται το κλειδί για μια έξυπνη ανάπτυξη, για τη δημιουργία νέων και καλών θέσεων εργασίας, για την παραγωγή ποιοτικών προϊόντων και την αναβάθμιση των παρεχομένων υπηρεσιών προς όφελος των πολιτών. Αυτό μπορεί να ξεκινήσει από τα σχολεία, εισάγοντας τους μαθητές από νεαρή ηλικία στο πνεύμα του “επιχειρείν”, ενθαρρύνοντας την ανάδειξη δεξιοτήτων, βοηθώντας τους να εξοικειωθούν με τον κόσμο των νέων τεχνολογιών. Το ίδιο πρέπει να γίνει και στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Να υπάρξει ουσιαστική σύνδεση της

⁷ καινοτομία στην Ελλάδα www.kokkalisfoundation.gr οικονομικό πανεπιστήμιο Αθηνών

⁸ <http://www.greekinnovation.eu>

⁹ Ελληνικός χάρτης καινοτομίας Microsoft σελ 21

εκπαίδευσης με την παραγωγή, δίνοντας της δυνατότητα σε επιχειρήσεις να συνεργάζονται με πανεπιστήμια και ερευνητικά κέντρα.

Έμφαση επίσης πρέπει να δοθεί στη δια βίου μάθηση για τους ενήλικες. Το ποσοστό της Ελλάδας στη δια βίου μάθηση είναι μόλις 2,1%, το μισό του αντίστοιχου ποσοστού της Πορτογαλίας και το 10% του αντίστοιχου ποσοστού στις Ελβετίας και της Φιλανδίας. Πρέπει και οι ελληνικές επιχειρήσεις να αντιληφθούν ότι δια βίου μάθηση δεν είναι χάσιμο χρόνου ή χρημάτων, αλλά απαραίτητο συστατικό στοιχείο για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας των προϊόντων τους.

Γενικότερα όμως υπάρχουν και θετικά «σημάδια» καθότι βλέπουμε τη βελτίωση που παρουσιάζεται στη συμμετοχή του πληθυσμού στη δια βίου μάθηση, σε επιχειρηματικά κεφάλαια και άλλες ιδιωτικές πιστώσεις, στην πρόσβαση των επιχειρήσεων στις ευρυζωνικές υπηρεσίες, καθώς και στις αιτήσεις για χορήγηση ευρωπαϊκών διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας και κοινοτικών βιομηχανικών σχεδίων.

Σε ύφεση δυστυχώς βρίσκονται ακόμη οι δείκτες που αφορούν την οικονομία της γνώσης, τις δημόσιες και τις επιχειρηματικές επενδύσεις σε έρευνα και τεχνολογική ανάπτυξη, σε τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνιών και σε καινοτομία ανεξάρτητη της έρευνας. Η εκπαίδευση και τα επιχειρηματικά κεφάλαια συνεχίζουν να υστερούν συγκριτικά με άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Βασική προϋπόθεση για την περαιτέρω βελτίωση της Καινοτομίας στην Ελλάδα αποτελεί η ανάδειξη της έρευνας και της καινοτομίας ως κύριες προτεραιότητες τόσο για την έξοδο της Ελλάδας από την οικονομική κρίση, όσο και για την αύξηση της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας της χώρας μας.

1.3 ΕΙΔΗ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ

Σύμφωνα με το εγχειρίδιο Όσλο διακρίνονται τέσσερα είδη καινοτομίας ανάλογα με το αντικείμενο τους: καινοτομία προϊόντος, καινοτομία διαδικασίας, καινοτομία marketing και οργανωτική καινοτομία.¹⁰

- Καινοτομία προϊόντος (product innovation) είναι η εισαγωγή ενός αγαθού ή μιας υπηρεσίας που είναι νέο ή σημαντικά βελτιωμένο ως προς τα γνωρίσματα του ή τις χρήσεις για τις οποίες προορίζεται. Αυτό το είδος καινοτομίας συνεπάγεται σημαντικές βελτιώσεις των τεχνικών προδιαγραφών, των συστατικών μερών και των υλικών, του ενσωματωμένου λογισμικού, του φιλικού χαρακτήρα προς το χρήστη ή άλλων λειτουργικών χαρακτηριστικών.¹¹

Το πρώτο φορητό MP3 player, η εισαγωγή του συστήματος πέδησης abs, το gps και άλλες βελτιώσεις υποσυστημάτων αποτελούν παραδείγματα καινοτομίας προϊόντος.

- Καινοτομία διαδικασίας (process innovation) είναι η εφαρμογή μιας νέας ή σημαντικά βελτιωμένης μεθόδου παραγωγής ή παράδοσης. Αυτό το είδος καινοτομίας εμπεριέχει σημαντικές αλλαγές στις τεχνικές, την τεχνολογία, τον εξοπλισμό και το λογισμικό.¹²

Ένα παράδειγμα είναι η εφαρμογή ενός συστήματος εντοπισμού αγαθών με τη χρήση ενός γραμμικού κώδικα.

- Καινοτομία marketing (marketing innovation) είναι η εφαρμογή μιας νέας μεθόδου μάρκετινγκ που περιλαμβάνει σημαντικές αλλαγές στο σχεδιασμό των προϊόντων ή τη συσκευασία τους, την τοποθέτηση, την προώθηση ή την τιμολόγηση τους.¹³ Η καινοτομία μάρκετινγκ στοχεύει στην καλύτερη εξυπηρέτηση των αναγκών του πελάτη, ανοίγοντας νέες αγορές ή επανατοποθετώντας το προϊόν της εταιρείας στην αγορά με

¹⁰ Oslo Manual 3rd Edition (2005). Guidelines for collecting and interpreting innovation data

¹¹ P.48

¹² P.49

στόχο την αύξηση των πωλήσεων. Το χαρακτηριστικό γνώρισμα της καινοτομίας μάρκετινγκ σε σύγκριση με άλλες αλλαγές στα εργαλεία μάρκετινγκ της εταιρείας είναι ότι στην περίπτωση της καινοτομίας εφαρμόζεται μια μέθοδος μάρκετινγκ που δεν έχει χρησιμοποιηθεί στο παρελθόν από την εταιρεία. Η μέθοδος αυτή θα πρέπει να αντικατοπτρίζει μια νέα αντίληψη για το μάρκετινγκ και να σηματοδοτεί ένα ουσιαστικό βήμα πέρα από τις υπάρχουσες μεθόδους μάρκετινγκ της εταιρείας. Οι νέες μέθοδοι μάρκετινγκ μπορούν να χρησιμοποιηθούν τόσο για τα νέα όσο και για τα υπάρχοντα προϊόντα.

Ένα παράδειγμα είναι η παρουσίαση προϊόντων σε ταινίες ή τηλεοπτικά προγράμματα για πρώτη φορά.

- Οργανωτική καινοτομία (organizational innovation) είναι η εφαρμογή μιας νέας οργανώσιμης μεθόδου στις επιχειρησιακές πρακτικές της εταιρείας, στον εργασιακό χώρο, την οργάνωση ή τις εξωτερικές σχέσεις. Η οργανωτική καινοτομία μπορεί να στοχεύει στην αύξηση της απόδοσης μέσω της μείωσης των διοικητικών ή συναλλακτικών δαπανών, τη βελτίωση της ικανοποίησης στον εργασιακό χώρο (και κατά συνέπεια την ενίσχυση της παραγωγικότητας), την απόκτηση πρόσβασης σε μη εμπορευσιμα στοιχεία του ενεργητικού (όπως η μη κωδικοποιημένη εξωτερική γνώση) ή τη μείωση των δαπανών για προμηθειες. Το χαρακτηριστικό γνώρισμα της οργανωσιακής καινοτομίας σε σύγκριση με άλλες οργανωσιακές αλλαγές σε μια εταιρεία είναι η εφαρμογή μιας οργανωσιακής μεθόδου η οποία δεν έχει χρησιμοποιηθεί στο παρελθόν από την εταιρεία.

Ένα παραδειγμα είναι τα συστήματα διαχείρισης της αλυσίδας προμηθειών, ο επανασχεδιασμός των επιχειρηματικών διαδικασιών, η ευέλικτη παραγωγή και τα συστήματα διαχείρισης ποιότητας.

2. ΈΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ

2.1 Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Με τον όρο πρωτογενής παραγωγή εννοείται ο παραγωγικός τομέας δραστηριοτήτων με αντικείμενο την απόκτηση ή απόσπαση αγαθών (πρώτων υλών) άμεσης ή έμμεσης κατανάλωσης, κατ' ευθείαν από την φύση (γεωργία, αλιεία, κτηνοτροφία, θήρα, εξόρυξη μεταλλευμάτων κλπ) . Ο τομέας αυτός απασχόλησης αποτελεί πηγή εισοδήματος για μεγάλο τμήμα του παγκόσμιου πληθυσμού.

Η απόσπαση πραγματοποιείται είτε με τη συλλογή (συλλεκτικές επιχειρήσεις) είτε με την εξόρυξη (εξορυκτικές επιχειρήσεις) από το έδαφος ή το υπέδαφος. Επομένως, στην πρώτη φάση της παραγωγικής διαδικασίας, τα προϊόντα πρωτογενούς παραγωγής καταναλίσκονται από τους ανθρώπους, όπως έχουν, χωρίς να υποστούν καμία επεξεργασία, ή μεταποίηση-μετασχηματισμό όπως π.χ. αυγά, γάλα, χόρτα, φρούτα, μέλι, καρποί, ψάρια, κ.λπ.¹⁴

Σε ολόκληρο τον κόσμο, στην Ανατολή και στη Δύση, στις αναπτυσσόμενες και στις υπό ανάπτυξη χώρες, αλλά και στη χώρα μας, η ενασχόληση με τον αγροτικό τομέα δεν αποτελεί απλά μια ακόμα οικονομική δραστηριότητα, όπως όλες οι άλλες. Αποτελεί μια δραστηριότητα με ευρύτερο και σημαντικότερο ειδικό βάρος, αφού έχει άμεση και ευθεία σχέση με το φυσικό, κοινωνικό, πολιτισμικό και ιστορικό περιβάλλον και αφού οι διαστάσεις της είναι οικονομικές, κοινωνικές, περιβαλλοντικές. Ειδικότερα δε για τη χώρα μας και εθνικές. Συνδέεται με τον τρόπο ζωής μεγάλου μέρους του πληθυσμού της χώρας μας, ώστε να εξασφαλίζει ένα ικανοποιητικό επίπεδο διαβίωσης και ένα σταθερό ρυθμό ανάπτυξης. Άλλωστε, αυτός είναι και ο βασικός λόγος στήριξης των αγροτών μέσω της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (Κ.Α.Π.) της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.).

¹⁴ el.wikipedia.org

Αρχικά στη χώρα μας ο πρωτογενής τομέας παραγωγής και ειδικότερα η γεωργία είχε και εξακολουθεί να έχει πρωταρχική θέση, τόσο ως τομέας οικονομικής δραστηριότητας, όσο και ως παράγοντας διατήρησης της κοινωνικής και οικονομικής συνοχής των μεγάλων αστικών και μη αστικών κέντρων της χώρας μας.

Πιο συγκεκριμένα με την απασχόληση στην γεωργία, τόσο σε ελληνική όσο και σε ευρωπαϊκή κλίμακα, σύμφωνα με στοιχεία της eurostat και του υπουργείου γεωργίας μπορούμε να αναφέρουμε τα ακόλουθα.¹⁵

Παρακολουθώντας την ποσοστιαία συμμετοχή του γεωργικού προϊόντος στην δημιουργία του Α.Ε.Π της χώρας κατά την τελευταία δεκαετία, διαπιστώνουμε ότι παρουσιάζει μια συνεχή πτωτική τάση. Πιο συγκεκριμένα, ενώ το 1996 το αντίστοιχο ποσοστό ήταν 10% του συνολικού Α.Ε.Π της χώρας το 2005 μειώθηκε σε 4,3%, ενώ σύμφωνα με προσωρινά στοιχεία της Ε.Σ.Υ.Ε. το 2006 ανέρχεται σε 3,3%. Ωστόσο σημειώνεται ότι σχετικά με το αναφερόμενο ποσοστό για το 2006 πρέπει να είμαστε επιφυλακτικοί, δεδομένου ότι μετά την τελευταία ανακοίνωση της Ε.Σ.Υ.Ε. (10/10/2007) τα στοιχεία των εθνικών λογαριασμών της Ελλάδος τελούν υπό αναθεώρηση. Στο πλαίσιο της Ε.Ε. το αντίστοιχο ποσοστό κυμαίνεται στο 2% κατά μέσο όρο κατά την διάρκεια της παραπάνω περιόδου.¹⁶

Πρέπει να σημειωθεί ότι και στην Ε.Ε μια παρόμοια τάση για το ποσοστό συμμετοχής του αγροτικού τομέα στο Α.Ε.Π είναι μεν εμφανής αλλά σε χαμηλότερη κλίμακα. Ενδεικτικά μπορούμε να αναφέρουμε ότι το εν λόγω ποσοστό στην Ε.Ε το 1995 ήταν 2,8% το οποίο μειώθηκε σταδιακά σε 1,9 το 2005.

Ένα άλλο σημαντικό τμήμα της αξίας παραγωγής αποτελούν οι επιδοτήσεις. Για το 2005, σύμφωνα με στοιχεία της eurostat το ποσοστό των επιδοτήσεων ανέρχεται σε 21,6%, ενώ το αντίστοιχο στην Ε.Ε είναι κατά μέσο όρο 16,7%.

¹⁵ Ο αγροτικός τομέας στην Ελλάδα, 2010, Καδίτη Ελένη Α

¹⁶ <http://www.minagric.gr>

Η συμβολή του αγροτικού τομέα στην ελληνική οικονομία είναι αναμφίβολα σημαντική. Κλείνοντας αυτήν την ενότητα είναι σκόπιμο να εξεταστεί η συμβολή του αγροτικού τομέα στην διαμόρφωση των εμπορικών συναλλαγών της Ελλάδας. Τα αγροτικά προϊόντα αποτελούν ένα σημαντικό στοιχείο του εμπορικού ισοζυγίου. Χαρακτηριστικά, το 2006 οι εξαγωγές αγροτικών προϊόντων αποτέλεσαν το 23% περίπου των συνολικών εξαγωγών της χώρας μας, ενώ αντίστοιχα οι εισαγωγές σε αγροτικά προϊόντα ήταν το 12% των συνολικών μας εισαγωγών. Κύριες κατηγορίες προϊόντων στις εξαγωγές μας είναι τα φρούτα και λαχανικά καθώς και το ελαιόλαδο.¹⁷

2.2 Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η Ελλάδα είναι μία κατεξοχήν γεωργική χώρα, καθώς το 97,1% της έκτασης της, σύμφωνα με τα κριτήρια του ΟΟΣΑ¹⁸, χαρακτηρίζεται ως αγροτικές περιοχές με τα 2/3 του πληθυσμού της χώρας να κατοικούν σε αυτές. Είναι λοιπόν προφανές ότι ο ελληνικός γεωργικός τομέας, παραμένει μέχρι σήμερα ένας από τους σημαντικότερους τομείς της χώρας, διαδραματίζοντας σημαντικό ρόλο στην οικονομία.

Όσον αφορά στην απασχόληση, ο τομέας της γεωργίας απορροφά το μεγαλύτερο ποσοστό του ανθρώπινου δυναμικού, σε σύγκριση με άλλους τομείς.

Πρέπει όμως να σημειωθεί και ο ηλικιακός παράγοντας, καθώς το ποσοστό εν-νασχόλησης με τη γεωργία στις νεανικές ηλικίες εμφανίζεται ιδιαίτερα χαμηλό, σε αντίθεση με τις μεγαλύτερες ηλικίες.

Στους ανασταλτικούς παράγοντες της βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας του γεωργικού τομέα πρέπει να προστεθεί και το χαμηλό μορφωτικό επίπεδο των απασχολούμενων.

¹⁷ <http://www.statistics.gr>

Παρά την ύπαρξη ερευνητικών κέντρων και εργαστηρίων σε πανεπιστημιακά ιδρύματα, τα οποία στα πλαίσια των ερευνητικών τους δραστηριοτήτων παρέχουν σημαντική τεχνογνωσία στον ελληνικό αγροτικό τομέα, εντούτοις αυτή δεν αξιοποιείται στον βαθμό που θα έπρεπε από τους αγρότες.

Εκτός αυτού, δεν υπάρχει μηχανισμός ο οποίος να διαχέει τα αποτελέσματα της επιστημονικής έρευνας στη διαδικασία του σχεδιασμού και της εφαρμογής της αγροτικής πολιτικής, εκτός από κάποιες σπάνιες περιπτώσεις.¹⁹

Ένας από τους βασικούς τομείς που θα επωφεληθεί άμεσα από την ανάπτυξη του γεωργικού τομέα είναι αυτός της απασχόλησης. Μέχρι σήμερα, περίπου το 90% των απασχολούμενων στη γεωργία είναι αλλοδαποί. Με την έναρξη όμως της ελληνικής οικονομικής κρίσης, η συμπεριφορά και οι προτιμήσεις των Ελλήνων άλλαξαν άρδην, καθώς μεγάλο είναι το ποσοστό εκείνων που εκδηλώνουν ενδιαφέρον για απασχόληση στον γεωργικό τομέα.²⁰

Ο αγροτικός τομέας αποτελεί βασικό τροφοδότη σειράς προϊόντων και υπηρεσιών, ιδιαίτερης σημασίας για τη βιομηχανία τροφίμων και ποτών, η οποία αποτελεί σταθερά τον κινητήριο μοχλό της μεταποίησης, αλλά και από τη συνεισφορά των αγροτικών προϊόντων στο εξωτερικό εμπορικό ισοζύγιο της χώρας, που παρουσιάζει σταθερότητα και δυναμισμό ακόμα και στην περίοδο της ύφεσης στην οικονομία.

Η χρησιμοποιούμενη γεωργική γη εκτιμάται το 2011 σε 34,8 εκατ. στρέμματα περίπου, περιλαμβάνοντας 717.000 αγροτικές εκμεταλλεύσεις, με μικρό μέσο μέγεθος (49 στρ.) που υπολείπεται αισθητά του μέσου όρου των αγροτικών εκμεταλλεύσεων στην ΕΕ-27 (146 στρ.). Στο σύνολό του ο πρωτογενής τομέας απασχολεί 507.000 άτομα, πλήθος που αντιπροσωπεύει το 12,4% του οικονομικά ενεργού πληθυσμού της χώρας. Η αξία της παραγωγής του γεωργικού κλάδου, σε τρέχουσες τιμές, εκτιμάται το 2012 (προσωρινά στοιχεία) σε 10,8 δις ευρώ περίπου,

¹⁹ <http://www.agrotikianaptixi.gr>

²⁰ <http://www.minagric.gr>

ενώ η ακαθάριστη προστιθέμενη αξία του, σε βασικές τιμές, βρίσκεται στο χαμηλό επίπεδο των 5 δις ευρώ, μέγεθος που αναλογεί στο 4% στο σύνολο της οικονομίας. Η αξία των εισαγόμενων αγροτικών προϊόντων - περιλαμβανομένων των τροφίμων και των ποτών, βρίσκεται σε υψηλό σημείο, καλύπτοντας το 13,6% της συνολικής αξίας των εισαγωγών, με αποτέλεσμα να διαμορφώνεται αρνητικό ισοζύγιο στο εμπόριο αγροτικών προϊόντων της χώρας, με έλλειμμα το οποίο κατά το 2011 προσεγγίζει το επίπεδο των 2 δις ευρώ περίπου.

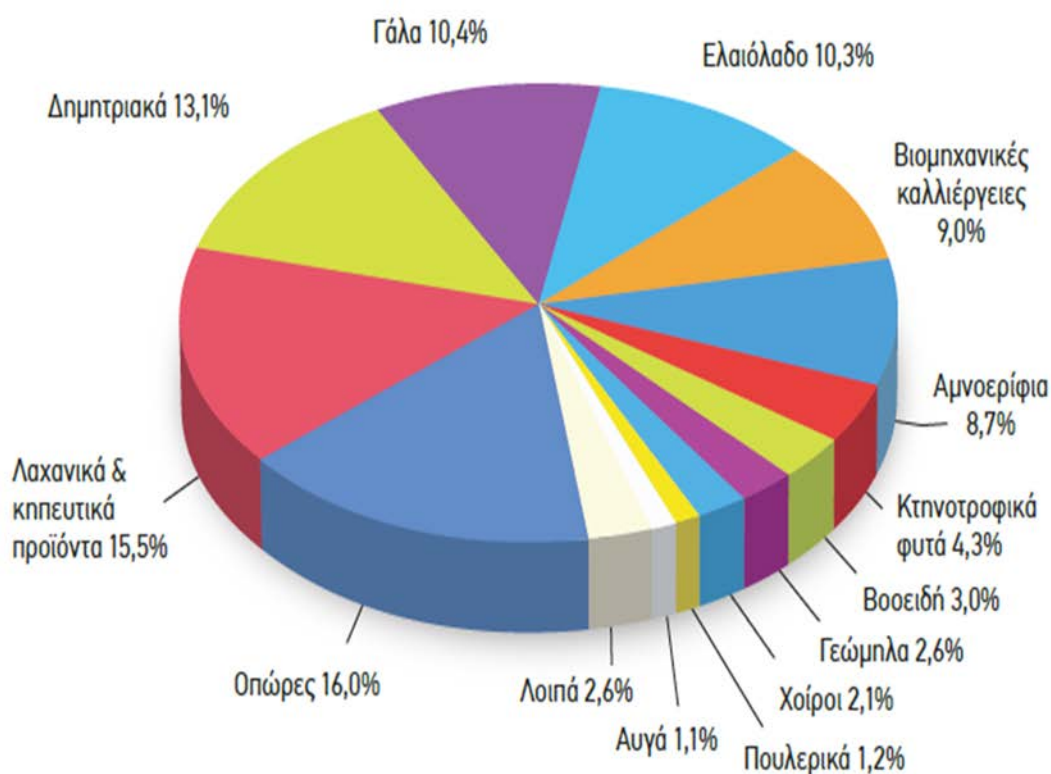
Καινοτομίες στον πρωτογενή τομέα και προγράμματα νέας επιχειρηματικότητας

21

Κλάδοι - Προϊόντα	2010	2011	2012ε		
	Εκατομμύρια €		Εκατομ. €	% του συνόλου	% της ΕΕ-27
Δημητριακά:	868,8	1 203,0	1 200,1	12,3	2,1
Σίτος και όλυρα	2679	372,4	322,9	3,3	1,1
Σίκαλη και σμιγός (σμιγάδι)	5,6	4,7	4,3	0,0	0,3
Κριθή	53,3	71,2	67,0	0,7	0,6
Βρώμη και μείγματα θερινών δημητριακών	10,8	23,2	20,4	0,2	1,0
Κόκκοι Αραβοσίτου	457,6	645,6	710,6	7,3	5,6
Όρυζα	73,6	85,9	74,9	0,8	8,7
Άλλα Δημητριακά	-	-	-	0,0	0,0
Βιομηχανικές καλλιέργειες:	724,4	802,1	706,0	7,2	3,5
Ελαιόχυοι σπόροι και καρποί	35,1	35,4	25,2	0,3	0,2
Πρωτεϊνικές Καλλιέργειες	12,4	12,7	13,4	0,1	1,6
Ακατέργαστος Καπνός	70,2	81,8	79,9	0,8	13,6
Σακχαρότευτλα	27,3	17,0	13,7	0,1	0,4
Άλλες βιομηχανικές καλλιέργειες	579,3	655,3	573,3	5,9	23,2
Κτηνοτροφικά φυτά	444,4	533,5	480,3	4,9	1,7
Λαχανικά και άλλα κηπευτικά προϊόντα:	1 884,3	1 581,0	1 491,1	15,2	3,0
Γεώμυλα	308,0	296,8	247,2	2,5	2,6
Οπώρες	1698,6	1895,4	2029,8	20,8	8,5
Οίνος	36,1	34,0	41,4	0,4	0,3
Ελαιόλαδο	749,6	712,3	793,4	8,1	19,0
Άλλες καλλιέργειες	24,6	23,6	23,6	0,2	1,0
Φυτική Παραγωγή	6 738,7	7 081,8	7 012,9	71,7	3,3
Κτηνοτροφία:	1 449,7	1 471,1	1 415,6	14,5	1,4
Βοοειδή	257,9	277,2	279,7	2,9	0,8
Χοίροι	234,2	247,6	241,3	2,5	0,6
Ιπποειδή	1,6	1,9	2,2	0,0	0,2
Αμνοερίφια	773,2	767,5	698,0	7,1	12,5
Πουλερικά	144,9	139,6	160,3	1,6	0,8
Άλλες ζωικές παραγωγές	37,9	37,4	34,1	0,3	1,3
Ζωικά Προϊόντα:	1 332,2	1 362,6	1 351,5	13,8	2,1
Γάλα	1 109,9	1 130,5	1 112,7	11,4	2,2
Αυγά	108,1	118,6	126,5	1,3	1,3
Άλλα Ζωικά Προϊόντα	114,2	113,6	112,3	1,1	3,8
Ζωική Παραγωγή	2 781,9	2 833,8	2 767,2	28,3	1,7
Παραγωγή Γεωργικών Αγαθών	9 520,6	9 915,5	9 780,0	100,0	2,6
Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία σε βασικές τιμές	5 486,1	5 292,3	5 058,6	-	3,2

²¹ Αγροτική Παραγωγή στην Ελλάδα –Eurostat, Οικονομικοί Λογαριασμοί για την Γεωργία (αξίες σε τρέχουσες τιμές παραγωγού), Μάρτιος 2013

Αξία παραγόμενων προϊόντων (Μέσος όρος 2008 - 2012ε)

Πηγή: Eurostat, Οικονομικοί Λογαριασμοί για τη Γεωργία (αξίες σε σταθερές τιμές παραγωγού), Μάρτιος 2013, ε: Εκτίμηση

Σε μια εποχή που οι προοπτικές μοιάζουν δύσκολες, ο πρωτογενής τομέας, μπορεί να ξεχωρίσει με τις δυνατότητες του στην εγχώρια αγορά αλλά θα δώσει και ιδιαίτερη ώθηση στις εξαγωγές της χώρας αποτελώντας βασικό όχημα για την ανάπτυξη της οικονομίας μας με πολύ ενθαρρυντικές προοπτικές για το μέλλον στη χώρα μας.

2.2.1 ΒΙΟΛΟΓΙΚΗ ΓΕΩΡΓΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η βιολογική γεωργία, τόσο στην Ευρώπη όσο και στην Ελλάδα, αναπτύχθηκε κυρίως μετά τη δημιουργία και ψήφιση του Καν.(ΕΟΚ)2092/91 του

Καινοτομίες στον πρωτογενή τομέα και προγράμματα νέας επιχειρηματικότητας

Συμβουλίου, ο οποίος αποτελεί το νομοθετικό πλαίσιο με κοινούς κανόνες και πρότυπα παραγωγής, τυποποίησης, μεταποίησης, αποθήκευσης και εισαγωγής από τρίτες χώρες γεωργικών προϊόντων για ανθρώπινη κατανάλωση, εξασφαλίζοντας την τήρηση των προϋποθέσεων που θέτει και τον έλεγχο και την πιστοποίηση των βιολογικών προϊόντων.

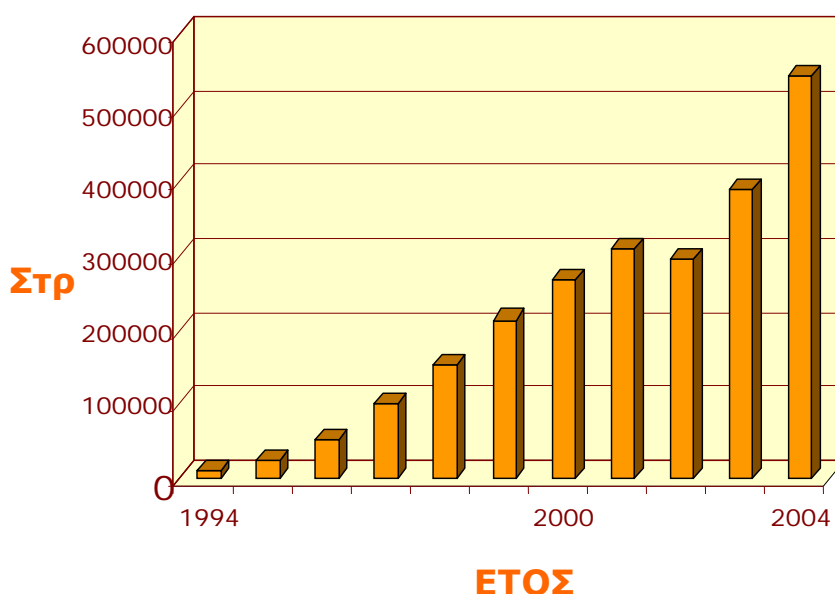
Ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια, εξαιτίας και των αλληπάλληλων διατροφικών κρίσεων, η αύξηση της βιολογικής γεωργίας είναι ραγδαία.

Το έτος 2003, οι βιολογικά καλλιεργούμενες εκτάσεις ήταν 389.951 στρέμματα και αποτελούσαν το 1,01% της συνολικά καλλιεργούμενης γης στην Ελλάδα, ενώ το 2004, η βιολογικά καλλιεργούμενη γη έφτασε τα 543.420 στρέμματα, παρουσιάζοντας μια μεγάλη αύξηση της τάξης των 153.469 στρεμμάτων και φτάνοντας σε ποσοστό το 1,5% της συνολικά καλλιεργούμενης γης στη χώρα μας!

Η συνολικά βιολογικά καλλιεργούμενη έκταση στην Ελλάδα, μαζί με τους βοσκοτόπους καλύπτει 2.671.599 στρέμματα, κατά το έτος 2004.

Η εξέλιξη της συνολικής βιολογικά καλλιεργούμενης έκτασης στην Ελλάδα ανά έτος.

ΕΤΟΣ	ΕΚΤΑΣΗ (στρέμματα)
1994	11.880
1995	24.010
1996	52.960
1997	100.000

Καινοτομίες στον πρωτογενή τομέα και προγράμματα νέας επιχειρηματικότητας

1998	154.020
1999	214.510
2000	267.070
2001	311.180
2002	295.050
2003	389.950
2004	543.420

Μόνον μεταξύ των ετών 2001 και 2002 εμφανίστηκε μια μικρή μείωση τόσο των βιοκαλλιεργητών, όσο και των συνολικών βιολογικά καλλιεργούμενων εκτάσεων, οι οποίες ελαττώθηκαν κατά 5,1% και αυτό πιθανά οφείλεται σε δυσλειτουργία του προγράμματος οικονομικών ενισχύσεων από την ΕΕ. Τα τελευταία χρόνια η κατάσταση έχει ομαλοποιηθεί και όπως αποτυπώνεται και από τα στατιστικά στοιχεία των τριών συνεχόμενων τελευταίων ετών, οι βιοκαλλιεργητές έχουν αρχίσει να εξοικειώνονται με τη λειτουργία του όλου συστήματος και τις απαιτήσεις των βιολογικών καλλιεργειών.

Οι κυριότερες βιολογικές καλλιέργειες στην Ελλάδα και το αντίστοιχο ποσοστό τους επί του συνόλου των βιοκαλλιεργειών κατά φθίνουσα σειρά είναι :

της ελιάς με ποσοστό 47,5%

των σιτηρών, με ποσοστό 23%

του αμπελιού με ποσοστό 6,1 %

των εσπεριδοειδών με ποσοστό 3,8%

Καινοτομίες στον πρωτογενή τομέα και προγράμματα νέας επιχειρηματικότητας

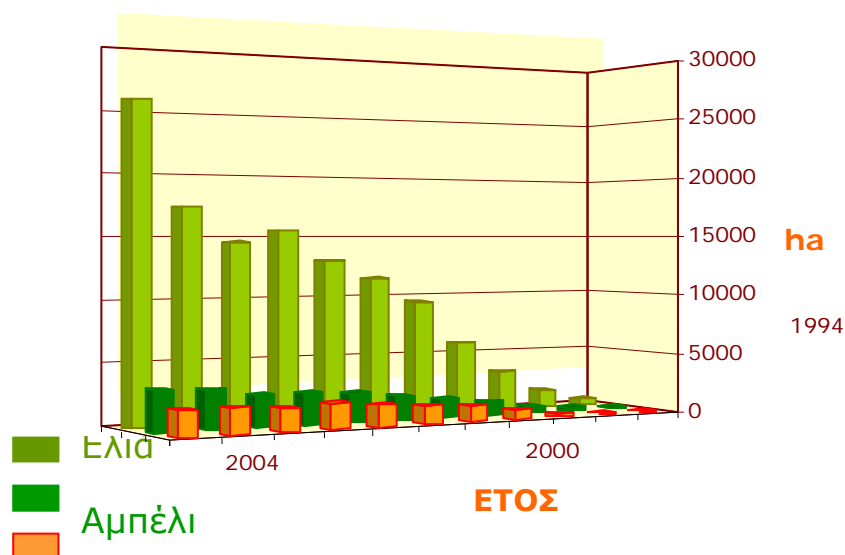
Η αύξηση των βιολογικά καλλιεργούμενων εκτάσεων των ανωτέρω κυριότερων καλλιεργειών κατά το έτος 2004 σε σχέση με το 2003 ήταν :

της ελιάς με ποσοστό 48,8%

της αμπελοκαλλιέργειας με ποσοστό 4,3%

των σιτηρών με ποσοστό που έφτασε το 98,1%

Συνολικά καλλιεργούμενη έκταση των κυριότερων βιολογικών καλλιεργειών στην Ελλάδα κατ' έτος.

Οι εμπλεκόμενοι με τη βιολογική γεωργία-κτηνοτροφία παραγωγοί, μεταποιητές και εισαγωγείς, κατά το έτος 2004 έφτασαν τους 9.002 από 6.642 που ήταν το 2003, παρουσιάζοντας μια αύξηση της τάξης του 44,8%. Στόχος της Ελλάδας είναι να βοηθήσει στην περαιτέρω αύξηση των βιολογικά καλλιεργούμενων εκτάσεων, γι' αυτό δημιουργήθηκε και η Δ/ση Βιολογικής Γεωργίας στο Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, στο τέλος του 2003.²²

²² Βιολογική γεωργία και βιολογική κτηνοτροφία ,2005, Συνέδριο Πανελληνίου δικτύου

Επιπλέον, η διάδοση της ιδέας μιας γεωργίας απαλλαγμένης από υπολείμματα φυτοφαρμάκων και βελτιωτικών, η οποία χρησιμοποιεί εναλλακτικές μεθόδους παραγωγής και αντιμετώπισης εχθρών και θρέψης των φυτών και η οποία βασίζεται σε παραδοσιακές τεχνικές, αποτελεί συνολικό κέρδος και αναβάθμιση της ποιότητας και των συνθηκών ζωής των ανθρώπων, βελτίωση των παραγομένων προϊόντων και προστασία του περιβάλλοντος.²³

Στην Ελλάδα, αν και υπάρχουν αγρότες που ασχολούνται με τη βιολογική γεωργία, εντούτοις είναι πολύ μικρό το ποσοστό αυτό και οι παράγοντες που εμποδίζουν την ανάπτυξη του τομέα αυτού είναι ποικίλοι:

Προκειμένου να αυξηθεί η παραγωγή των βιολογικών προϊόντων, χρειάζεται η υιοθέτηση πολιτικών που θα έχουν συγκεκριμένα χαρακτηριστικά.

Στα πλαίσια διαμόρφωσης πολιτικής, θα πρέπει να περιλαμβάνονται αφενός μέτρα εκπαίδευσης, προκειμένου οι αγρότες να αποκτήσουν τις απαραίτητες γνώσεις και τεχνικές, αφετέρου μέτρα ενημέρωσης για τους καταναλωτές, έτσι ώστε να κατανοήσουν τα θετικά οφέλη των βιολογικών προϊόντων. Απαραίτητο στοιχείο που θα πρέπει να περιλαμβάνεται στην πολιτική είναι τα κίνητρα, κυρίως οικονομικά, που θα δίνονται στους αγρότες, ταυτόχρονα θα πρέπει να περιέχει και αυστηρά κριτήρια και διαδικασίες ένταξης των ενδιαφερομένων στην παραγωγή βιολογικών προϊόντων

Συνεπώς θα πρέπει να δοθεί έμφαση αρχικά στην βελτίωση των επαγγελματικών δεξιοτήτων των αγροτών με κατάλληλες και συγκεκριμένες εκπαιδεύσεις. Προς αυτή την κατεύθυνση θα συμβάλει και η δημιουργία ενός κατάλληλου συστήματος πληροφόρησης για τα βιολογικά προϊόντα. Συγκεκριμένα, έχει προταθεί η εφαρμογή ενός «Σχεδίου Δράσης για την προώθηση της Βιολογικής Γεωργίας» το οποίο, εκτός από τα μέτρα για τη βελτίωση της παραγωγής και των δομών του εμπορίου, θα περιλαμβάνει και μέτρα για την εξειδικευμένη ενημέρωση και εκπαίδευση.

²³ www.minagric.gr

2.2.2 Ο ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Στα πλαίσια της επιχειρηματικότητας και συγκεκριμένα της ενίσχυσης τοπικών επιχειρηματικών πρωτοβουλιών, αναπτύσσεται τα τελευταία χρόνια ο αγροτουρισμός²⁴, λόγω της αυξημένης τουριστικής ζήτησης. Ο αγροτουρισμός αποτελεί μία εναλλακτική μορφή επιχειρηματικότητας η οποία όχι μόνο συμβάλλει στην ενίσχυση της απασχόλησης στον αγροτικό τομέα, αλλά και στην ανάπτυξη σε τοπικό επίπεδο καθώς και στην ευημερία του τοπικού πληθυσμού.

Το γεγονός όμως ότι στην Ελλάδα ο αγροτουρισμός ασκείται από επιχειρηματίες, οι οποίοι δεν προσφέρουν αγροτουρισμό παρά μόνο κατάλυμα, δεν προσφέρει τη δυνατότητα στους αγρότες να αναπτύξουν επιχειρηματικότητα σε αυτόν τον τομέα.

Ο αγροτουρισμός προσφέρει πολλαπλά οφέλη στον αγρότη. Συγκεκριμένα, ο αγρότης έχει τη δυνατότητα να ενισχύει το εισόδημα του αλλά και να ενισχύει την τοπική αγορά μέσα από την εκμετάλλευση καταλυμάτων και την προσφορά προϊόντων τοπικής αγροτικής προέλευσης. Δημιουργείται με τον τρόπο αυτό ένα κίνητρο ανάπτυξης της επιχειρηματικότητας και σε αγροτικές περιοχές που μέχρι σήμερα δεν έχουν αξιοποιηθεί. Στην προσπάθεια αυτή, και κατ' επέκταση στην ενίσχυση του αγροτικού επαγγέλματος, θα συμβάλλουν και οι συνεταιρισμοί καθώς και τα δίκτυα αγροτουριστικών επιχειρήσεων. Ένα επιπλέον όφελος από τον αγροτουρισμό είναι ότι μέσα από τη χρήση του ως εργαλείο εκπαίδευσης του κοινού, το ενημερώνει αναφορικά με τη σημασία της γεωργίας αλλά και το πώς αυτή συμβάλλει στην οικονομία της χώρας.²⁵

Είναι γεγονός ότι μόνο ο αγρότης έχει τη δυνατότητα να μεταφέρει όλα τα στοιχεία του τόπου στον επισκέπτη, καθώς ο ίδιος μόνο γνωρίζει τον τόπο και διαθέτει εμπειρίες σχετικά με αυτόν.

²⁴conference.arcadians.gr

²⁵ Αγροτουρισμός ,2013, Κατσουράκη Ευαγγελία

Επιπλέον, βασική προϋπόθεση είναι η ενασχόληση του αγρότη με τον αγροτουρισμό να διαπνέεται από αγάπη για τον τόπο, ενώ οι δραστηριότητες που θα προσφέρει στους επισκέπτες να χαρακτηρίζονται από ποιότητα, σεβασμό προς την πολιτιστική κληρονομιά και προς το περιβάλλον. Και η αυθεντικότητα όμως των υπηρεσιών είναι απαραίτητο στοιχείο, για την ανάπτυξη του αγροτουρισμού, καθώς αυτό που ζητά ο επισκέπτης, και είναι και ένας στόχος του αγροτουρισμού, είναι να γνωρίσει από κοντά τις αγροτικές περιοχές και τα τοπικά προϊόντα, να ασχοληθεί με αγροτικές δραστηριότητες και να ζήσει την καθημερινότητα των ανθρώπων του τόπου που επισκέπτεται. Στα πλαίσια αυτά, και προκειμένου να δομηθεί ένα ιστός κοινωνικής και οικονομικής ανάπτυξης των τοπικών κοινωνιών, είναι απαραίτητο να δίνεται και έμφαση στις ανθρώπινες σχέσεις.

2.3 ΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΛΛΙΝΗΚΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ

2.3.1 ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΣΤΟΝ ΑΓΡΟΤΙΚΟ ΤΟΜΕΑ

Με τον όρο «Γεωργία» εννοούμε την επιστήμη η οποία με τις τεχνικές και τις μεθόδους της, εκμεταλλεύεται το φυσικό βασίλειο (χλωρίδα - πανίδα) και τους καρπούς του, με σκοπό την κάλυψη των αναγκών του παγκόσμιου πληθυσμού. Ο πιο σημαντικός ίσως παράγοντας για την ανάπτυξη της Γεωργίας είναι η «Εκμηχάνιση της Γεωργίας» που σημαίνει την επινόηση και χρησιμοποίηση πάσης φύσεως μηχανημάτων για την εκτέλεση των γεωργικών εργασιών, που αποβλέπουν στην εντατικότερη αξιοποίηση του εδάφους, με σκοπό να παραχθεί όσο το δυνατόν μεγαλύτερη ποσότητα προϊόντων, με καλύτερη ποιότητα.

Η Τεχνολογία έχει εισβάλλει σε πολλά στάδια μιας γεωργικής εκμετάλλευσης όπως την σπορά, τη διαμόρφωση των συνθηκών ανάπτυξης των φυτών, την προετοιμασία του εδάφους, την περιποίηση των φυτών και την προστασία τους, και τέλος την συγκομιδή. Όλα αυτά, σε συνδυασμό με την χρήση των μηχανημάτων γίνονται ευκολότερα, γρηγορότερα και αποτελεσματικότερα, με λιγότερο σωματικό κόπο για τον γεωργό, και παράλληλα αυξάνεται η αποδοτικότητα των προϊόντων για κάθε στρέμμα καλλιέργειας. Έτσι, οι καλλιεργητικές εργασίες γίνονται με ακρίβεια, και εξοικονομούνται χώρος, χρόνος και υλικά.

Μετά από περίπου είκοσι χρόνια εφαρμογής της ΚΑΠ σημειώθηκαν, αναμφίβολα, σημαντικές αλλαγές στην ελληνική αγροτική οικονομία. Σήμερα η ελληνική γεωργία παράγει περίπου το 8% του συνολικού ΑΕΠ της χώρας.²⁶

Στις νέες συνθήκες που διαμορφώνονται, οι ασχολούμενοι με τον αγροτικό τομέα, αλλά και γενικότερα οι κάτοικοι των αγροτικών περιοχών έχουν να αντιμετωπίσουν μια σειρά «προκλήσεων», σχετικά με την παραγωγική διαδικασία, που επιδρούν ουσιαστικά στην οικονομική τους κατάσταση, με κυριότερη την αλλαγή της νοοτροπίας που κυριαρχεί.

²⁶ www.minagric.gr

Ο Έλληνας αγρότης, θα πρέπει, από αποδέκτης επιδοτήσεων που είναι σήμερα να εξελιχθεί σε διαχειριστή γεωργικής εκμετάλλευσης, σε επιχειρηματία αγρότη, ικανό να παράγει ποιοτικά προϊόντα, με σεβασμό στο περιβάλλον και να είναι ανταγωνιστικός στην αγορά. Η άσκηση της γεωργίας στις σύγχρονες συνθήκες, απαιτεί από τον παραγωγό τουλάχιστον να είναι σε θέση να υιοθετήσει τις σύγχρονες γνώσεις και τις καινοτομίες στην παραγωγή. Οι σύγχρονες γεωργίες χαρακτηρίζονται αφενός από την παραγωγή διαφοροποιημένων προϊόντων υψηλής ποιότητας και αφετέρου από τις προχωρημένες μεθόδους τυποποίησης και εμπορίας των προϊόντων αυτών.

Σήμερα, οι ανταγωνιστικές γεωργίες στηρίζονται στο εξής τρίπτυχο: μαζική παραγωγή διαφοροποιημένα προϊόντα υψηλής ποιότητας σύγχρονοι μέθοδοι τυποποίησης και εμπορίας. Η απόκτηση σύγχρονης υποδομής για τη μεταποίηση και εμπορία των αγροτικών μας προϊόντων είναι ζήτημα υψίστης σημασίας, επειδή μόνο έτσι θα ενσωματωθεί υψηλότερη προστιθέμενη αξία στα προϊόντα μας και θα δημιουργηθούν συνθήκες για σημαντική αύξηση εξαγωγικής απασχόλησης.

Σημαντικό πρόβλημα στην ανταγωνιστικότητα του πρωτογενή τομέα αποτελεί το χαμηλό μορφωτικό επίπεδο των απασχολούμενων στον τομέα. Ποσοστό 69,5% είναι οι απόφοιτοι δημοτικού, 14,3% έχει τελειώσει μερικές τάξεις του δημοτικού ή δεν έχει καμία εκπαίδευση, 15% είναι απόφοιτοι μέσης εκπαίδευσης ή των τριών τάξεων μέσης εκπαίδευσης και μόλις 1,2% είναι απόφοιτοι ΑΕΙ ή ΤΕΙ (Πίνακας 13). Πρόσθετο πρόβλημα αποτελεί επίσης το χαμηλό ποσοστό εκπαίδευσης και κατάρτισης, το οποίο κυμαίνεται για το έτος 1999/2000 στο 2,9% των αγροτών με βασική εκπαίδευση.²⁷

Επιπλέον η «Δια Βίου Μάθηση» ανέρχεται το έτος 2004 σε 2,1% ως προς τη συμμετοχή των ηλικιών μεταξύ 25-64. Αξιοσημείωτο επίσης είναι το γεγονός της ελλιπούς πρόσβασης σε ευρεία κατηγορία υπηρεσιών που περιορίζει τις ευκαιρίες ενημέρωσης, εκπαίδευσης, κατάρτισης,

²⁷ Προβλήματα στην Ελληνική Γεωργία κ αγροτική πολιτική, 2013, Κρίμπος Κώστας

παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών και γενικότερα της απασχόλησης. Επομένως διαπιστώνεται η ανάγκη για επαγγελματική κατάρτιση των απασχολουμένων στον πρωτογενή τομέα προκειμένου να αποκτήσουν τεχνικές ικανότητες, να αναβαθμίσουν την τεχνογνωσία τους και να προσαρμόζονται στις αλλαγές του οικονομικού και κοινωνικού περιβάλλοντος. Σημαντικό επίσης γεγονός αποτελεί η ανάγκη παροχής εξειδικευμένων συμβουλών και κατάρτισης σε πεδία που σχετίζονται με την παραγωγή ποιοτικών προϊόντων προστιθέμενης αξίας (τρόφιμα), με την παραγωγή προϊόντων ολοκληρωμένης διαχείρισης και βιολογικής παραγωγής, με τον προσανατολισμό της παραγωγής τους σε προϊόντα που ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις της αγοράς, με την προστασία του περιβάλλοντος, με τη διαχείριση του εδάφους και των υδάτων, με την τοπική ανάπτυξη και την εταιρική σχέση, με την προώθηση και διαφοροποίηση των οικονομικών δραστηριοτήτων, αλλά και με θέματα καινοτόμων δραστηριοτήτων καθώς επίσης και με την εισαγωγή και χρήση Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνιών ΤΠΕ.

Το μεγαλύτερο πρόβλημα του ελληνικού αγροτικού τομέα, εδώ και χρόνια, είναι η έλλειψη ανταγωνιστικότητας και η απώλεια αγορών, που συνεπάγεται απώλεια εισοδήματος. Σ' αυτό οφείλεται η συνεχής επιδείνωση του ελλείμματος του εμπορικού ισοζυγίου αγροτικών προϊόντων, που στον απλό παρατηρητή είναι εμφανής, από την κυριαρχία των εισαγόμενων προϊόντων και ειδικότερα των ειδών διατροφής στα ράφια των καταστημάτων, ακόμη όμως και στις λαϊκές αγορές²⁸.

Τα κυριότερα προβλήματα, που αντιμετωπίζει τα τελευταία χρόνια ο αγροτικός τομέας συνοψίζονται ως εξής:

- Το αγροτικό εισόδημα βρίσκεται στο 73% του μέσου όρου της Ευρωπαϊκής Ένωσης των 15, ενώ σημαντικό ποσοστό του αγροτικού πληθυσμού ζει κάτω από το όριο της φτώχειας.

²⁸ Προβλήματα στην Ελληνική Γεωργία κ αγροτική πολιτική, 2013, Κρίμπος Κώστας

- Οι περιφέρειες της χώρας μας, που στηρίζονται κυρίως στον αγροτικό τομέα, είναι από τις πιο φτωχές της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- Το ακαθάριστο αγροτικό προϊόν για πολλά χρόνια παρέμεινε στάσιμο ή μειωνόταν.
- Το εμπορικό ισοζύγιο αγροτικών προϊόντων έγινε έντονα ελλειμματικό, ενώ παράλληλα χάθηκαν οι ευκαιρίες για πρόσβαση σε νέες αγορές.
- Η εσωτερική αγορά κατακλύζεται από εισαγόμενα αγροτικά προϊόντα, νωπά και μεταποιημένα.
- Στις αγορές της Ευρώπης ολοένα και λιγότερο συναντά κανείς τα ποιοτικά αγροτικά προϊόντα ελληνικής προέλευσης, ενώ η καλλιέργεια παραδοσιακών εξαγωγίμων προϊόντων μειώθηκε δραματικά.
- Τα διαρθρωτικά προβλήματα των αγροτικών εκμεταλλεύσεων επιδεινώθηκαν, αντί να βελτιωθούν. Ο κλήρος παραμένει μικρός, η ηλικία των αγροτών μεγάλη και τα έργα υποδομής ελάχιστα. Η κατάρτιση του αγρότη και ο τεχνικός εκσυγχρονισμός των εκμεταλλεύσεων βρίσκονται σε πολύ χαμηλά επίπεδα.

2.3.2 ΓΕΩΡΓΙΑ ΚΑΙ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

Η οικονομική κρίση έχει ως συνέπεια τη σταδιακή μείωση του εισοδήματος των Ελλήνων γεωργών και κτηνοτρόφων, την ίδια στιγμή που το αγροτικό εισόδημα των Ευρωπαίων αυξάνεται²⁹. Αξίζει να σημειωθεί επίσης, ότι η γεωργία αποτελεί μόνο το 36% του εισοδήματος των αγροτικών οικογενειών, με περισσότερο του 50% να προέρχεται από άλλες πηγές.

Η κατάσταση αυτή επιδεινώθηκε από διάφορες αλλαγές. Παράλληλα, η μείωση της χρηματοδότησης από την Αγροτική Τράπεζα, αλλά και από άλλες εμπορικές τράπεζες, η κατάργηση της πίστωσης από πολλούς προμηθευτές,

²⁹www.kasapidis.gr

και η μετάθεση πληρωμών από πολλούς εμπόρους ή και η αθέτηση συμφωνιών, επιδεινώνει την κατάσταση³⁰.

Πρέπει να αναφερθεί επίσης, ότι ο αγροτικός τομέας αντιμετωπίζει ένα τεράστιο πρόβλημα, σχετικά με την ανάπτυξη. Σε όλα τα αναπτυξιακά προγράμματα παρατηρείται μία καθυστέρηση ενώ και η υλοποίηση πραγματοποιείται με αργούς ρυθμούς.

Την κατάσταση επιδεινώνει και ο ανταγωνισμός που επικρατεί στην παγκόσμια αγορά, ο οποίος καθιστά δύσκολο για τα προϊόντα του ελληνικού γεωργικού τομέα να ανταγωνιστούν τα διεθνή, καθώς πολλά από αυτά παράγονται με μικρότερο κόστος. Σε αυτό έρχεται να προστεθεί και η μείωση των επενδύσεων, οι οποίες αποτελούν βασικό παράγοντα³¹.

Στα πλεονεκτήματα συγκαταλέγονται οι συναλλαγές, οι οποίες πραγματοποιούνται με μικρό κόστος, γεγονός που προσφέρει τη δυνατότητα περισσότερων αγορών ανά συναλλαγή.

Ο αγρότης λοιπόν μπορεί να επιλέξει να διαμορφώσει την επιχείρησή του είτε στη βάση του B-to-B (Επιχείρηση προς Επιχείρηση) είτε στη βάση B-to-C (Επιχείρηση προς Καταναλωτή)

³⁰thessaloniki.gr

³¹www.minagric.gr

2.4 Η ΑΛΙΕΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

2.4.1 ΑΛΙΕΙΑ ΑΝΟΙΧΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ

Τη στιγμή που η αλιεία διεθνώς αντιμετωπίζει κρίση, με στασιμότητα ή μείωση των αποθεμάτων του πλανήτη, οι ελληνικές θάλασσες βρίσκονται σε καλύτερη κατάσταση. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι η μεσογειακή αλιεία³², στην οποία ανήκει η ελληνική αλιεία, δεν έχει τη δυνατότητα να γίνει βιομηχανική εξαιτίας της παραγωγικής φτώχειας της κλειστής θάλασσας³³. Επιπλέον, η μεγάλη διαφοροποίηση των αλιευτικών σκαφών και δραστηριοτήτων οδηγεί σε ανταγωνισμό, πολλές φορές μεγάλο, ανάμεσα στους αλιείς και τις αλιευτικές δραστηριότητες, κατάσταση που συχνά καθορίζει την χάραξη της αλιευτικής πολιτικής.

Στον τομέα της απασχόλησης, η αλιεία, όπως και η γεωργία, υπήρξε ανέκαθεν κύρια δραστηριότητα και βασική πηγή εισοδήματος για τους κατοίκους πολλών παράκτιων περιοχών και ιδίως των νησιών. Είναι ιδιαίτερα σημαντική για την Εθνική Οικονομία, αν και συμβάλλει σε μικρό ποσοστό στο ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (ΑΕΠ) της χώρας, καθώς υποκαθιστά εισαγωγές αλιευτικών προϊόντων, προσφέρει βασικές πρώτες ύλες στη μεταποιητική βιομηχανία και διατίθεται στην άμεση κατανάλωση, όπου καλύπτει σημαντικό μέρος από το έλλειμμα πρωτεϊνών υψηλής διαιτητικής αξίας που εμφανίζει η χώρα μας.

Στα πλαίσια της ΕΕ, ο ελληνικός αλιευτικός στόλος είναι ο πολυαριθμότερος της Ένωσης, αλλά από πλευράς ισχύος και χωρητικότητας έρχεται 7ος στην κατάταξη. Από την άλλη πλευρά, παρά το γεγονός ότι το ποσοστό των απασχολούμενων στην ελληνική αλιεία είναι μικρό, σε επίπεδα εθνικής απασχόλησης, εντούτοις χαρακτηρίζεται ιδιαίτερα σημαντικό καθώς σε συγκεκριμένες περιοχές, όπως είναι οι μικρές νησιωτικές, όπου εμφανίζουν λίγες

³²www.diavouleusi.eliamep.gr

³³ www.psarema.gr

ευκαιρίες απασχόλησης, το 30%-40% του πληθυσμού απασχολείται με την αλιεία.

Παρόλα αυτά, όσον αφορά στην επαγγελματική αλιευτική δραστηριότητα, αυτή παρουσιάζει ύφεση εξαιτίας της μείωσης των αλιευμάτων, εξακολουθεί όμως να αποτελεί σημαντική πηγή εισοδήματος σε αρκετές παράκτιες περιοχές της χώρας.

Όσον αφορά στη μείωση των ιχθυοαποθεμάτων που παρατηρείται, αυτή οφείλεται σε πληθώρα παραγόντων. Κύρια αιτία εμφανίζεται να είναι η αλόγιστη εκμετάλλευση του θαλάσσιου περιβάλλοντος, ενώ και άλλες ανθρώπινες δραστηριότητες, όπως η πολεοδόμηση, ο τουρισμός και οι βιομηχανίες διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο, καθώς παραμορφώνουν τις ακτές και καταστρέφουν τα παράκτια θαλάσσια οικοσυστήματα. Συνέπεια όλων αυτών είναι η φθορά και η υποβάθμιση του περιβάλλοντος διαβίωσης των θαλάσσιων οργανισμών. Προσβάλλεται καίρια η τροφική αλυσίδα και καταστρέφονται περιοχές διαβίωσης των νεαρών σταδίων των εμπορικών ειδών. Επιπρόσθετα, απειλές για τα θαλασσινά είδη αποτελούν η διαμόρφωση των ακτών και οι τσιμεντένιες κατασκευές, οι οποίες καταστρέφουν τους οικολογικούς θώκους. Η θολερότητα του νερού, που οφείλεται στη ρύπανση από αιωρούμενα σωματίδια και αποχετεύσεις, είναι επίσης επιζήμια για τα θαλασσινά είδη. Στις απειλές για τα θαλασσινά είδη συγκαταλέγονται οι αγκυροβολήσεις και οι τράτες βυθού, που καταστρέφουν τις περιοχές διαβίωσης, οι διάφορες επικαλύψεις, από υποβρύχια καλώδια και μαρίνες και οι χημικές ρυπάνσεις από την αγροτική και τη βιομηχανική δραστηριότητα, που προκαλούνται από συσσώρευση ρύπων μέσα στους οργανισμούς. Μάλιστα, η συσσώρευση ρύπων στους θαλασσινούς οργανισμούς προκαλεί, αφενός την εξαφάνιση των ειδών και την αποδόμηση των πληθυσμών (και συνεπώς των τροφικών δικτύων) και αφετέρου την συσσώρευση της μόλυνσης μέσα στην τροφική αλυσίδα.³⁴

³⁴www.diavouleusi.eliamep.gr

Στο πλαίσιο αυτό, και ομάδες συμφερόντων ασκούν πίεση προκειμένου οι αρμόδιοι δημόσιοι φορείς να προβούν στη δημιουργία θαλάσσιων καταφυγίων σε συγκεκριμένες αλιευτικές περιοχές, προκειμένου να τερματιστεί η καταστροφική αλιεία στην περιοχή³⁵. Υποστηρίζουν ότι τα θαλάσσια καταφύγια εκτός από την προστασία των θαλασσών, θα καταστήσουν βιώσιμη την αλιεία, προσφέροντας ανάπτυξη στις τοπικές κοινωνίες.

2.4.2 ΑΛΙΕΥΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Ο αλιευτικός τουρισμός αποτελεί μία ήπια μορφή βιώσιμης και εναλλακτικής τουριστικής ανάπτυξης. Ταυτόχρονα, είναι και ένα μέτρο για την ενίσχυση του εισοδήματος των αλιέων.

Όσον αφορά στον τομέα της απασχόλησης, η ενασχόληση του ψαρά με τον αλιευτικό τουρισμό, όχι μόνο θα συμβάλει στην ενίσχυση του εισοδήματός του, αλλά θα λειτουργήσει θετικά και ως προς τη μείωση της έντονης αλιευτικής δραστηριότητας³⁶. Αυτό θα έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση της θνησιμότητας από το ψάρεμα, καθώς θα υπάρχει συμμόρφωση στην εφαρμογή των κανόνων και των περιορισμών που ισχύουν, ώστε να περιοριστούν οι παράνομες αλιευτικές δραστηριότητες. Επίσης, θα συμμορφωθούν στους κανόνες για το ελάχιστο επιτρεπόμενο μέγεθος των αλιευμάτων. Κρίνεται απαραίτητο οι αλιείς να αντιληφθούν την ανάγκη μαζικής ανταπόκρισης στα μέτρα περιορισμού της αλιευτικής έντασης, με στόχο τη μείωση της θνησιμότητας από το ψάρεμα προς όφελος των ιχθυοαποθεμάτων. Πρέπει να εξασφαλιστούν τόσο οι ποιοτικές και ποσοτικές διατροφικές απαιτήσεις του είδους που θα αλιευτεί, όσο και η διατήρηση των αντίστοιχων βιότοπων που του προσφέρουν τροφή και προστασία στα νεαρά του στάδια.

³⁵: www.greenpeace.org

³⁶www.agronews.gr

Βασικό κριτήριο για την ενασχόληση με τον αλιευτικό τουρισμό είναι η εκπαίδευση.

Όσον αφορά στον τουρισμό, στα πλαίσια του αλιευτικού τουρισμού ο επισκέπτης έχει τη δυνατότητα να γνωρίσει τις αλιευτικές ασχολίες, τις μεθόδους αλιείας και τα αλιεύματα.³⁷ Επιπλέον έρχεται σε επαφή με τη φύση, κατανοώντας την βιοποικιλότητα του οικοσυστήματος, με αποτέλεσμα την ευαισθητοποίηση και την επαγρύπνηση του για την προστασία των υδάτινων περιοχών και την πρόληψη της ρύπανσής τους. Γνωρίζει επίσης τις δραστηριότητες των αλιέων, λειτουργώντας ως παράγοντας περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης και ανάπτυξης διαπολιτισμικής επικοινωνίας μεταξύ του επαγγελματία αλιέα και του περιηγητή. Ταυτόχρονα προβάλλεται και η περιοχή στην οποία εφαρμόζεται αυτού του είδους ο τουρισμός.

Από την άλλη πλευρά, ο τουρίστας ως καταναλωτής, μαθαίνει να εκτιμά καλύτερα τα θαλασσινά προϊόντα, καθώς αποκτά προσωπική εικόνα για τις διαδικασίες παραγωγής τους και είναι ίσως διατεθειμένος να τα πληρώσει πιο ακριβά, συνειδητοποιώντας την εξάντληση των υδροβίων πόρων στις μέρες μας, ένα τεράστιο περιβαλλοντικό θέμα με παγκόσμια διάσταση.

2.5 Η ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η κτηνοτροφία αποτελεί κλάδο της πρωτογενούς παραγωγής με εξέχουσα σημασία για τη χώρας μας, λόγω της μεγάλης παράδοσης της στον τομέα. Παλαιότερα, η κτηνοτροφία αποτελούσε για τον κάθε τόπο (χωριό, κοινότητα, πόλη) την ίδια τη ζωή του, εξασφάλιζε δηλαδή την επιβίωση αυτού του τόπου και αναπτυσσόταν αρμονικά με το περιβάλλον.

Τότε, στο κάθε χωριό οι περισσότεροι ή σχεδόν όλοι οι κάτοικοι ήταν γεωργοί ή κτηνοτρόφοι. Οι νέοι ήταν στο χωράφι και στη στάνη και οι γεροντότεροι ήταν στο μαγαζί του χωριού.

³⁷www.psarema.info

Στη συνέχεια, μετά κυρίως το 1950 και μέχρι σήμερα, η προσπάθεια για ανάπτυξη που δόθηκε από την πολιτεία με βάση την εκβιομηχάνιση της χώρας, επικεντρώθηκε κατά κύριο λόγο στον πεδινό και στον αστικό χώρο. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα ορεινές και ημιορεινές περιοχές της χώρας, να εμφανίζουν έντονη οικονομική υποβάθμιση, εσωτερική και εξωτερική μετανάστευση και αστικοποίηση. Έτσι, σήμερα, σε πολλές κοινότητες κυριαρχεί η εγκατάλειψη και η ερήμωση.

Σήμερα με την κτηνοτροφία ασχολούνται πάνω από 150.000 οικογένειες κτηνοτρόφων. Μάλιστα μεγάλος αριθμός εξ' αυτών είναι εγκατεστημένοι στις ορεινές και προβληματικές περιοχές της χώρας δηλαδή δραστηριοποιούνται σε εξαιρετικά δύσκολες γεωκλιματικά συνθήκες. Η συνολική παραγωγή γάλακτος είναι 1.700.000 τόνοι και η παραγωγή κρέατος 500.000 τόνοι περίπου. Η ζωική παραγωγή αντιπροσωπεύει περίπου το 1/4 της ακαθάριστης αξίας της γεωργικής παραγωγής.

Κατέχει σημαντικό ρόλο στην εθνική μας οικονομία, γιατί παρέχει εισόδημα και εργασία σε χιλιάδες οικογένειες, συμβάλλοντας έτσι καθοριστικά στην περιφερειακή ανάπτυξη και στη διατήρηση του κοινωνικού ιστού του τόπου μας σε περιοχές με ιδιαίτερα προβλήματα. Η συμμετοχή των επί μέρους κλάδων της κτηνοτροφίας στο σύνολο της ζωικής παραγωγής υπολογίζεται σε 58,7% για την αιγοπροβατοτροφία, 19,25% για τη βοοτροφία, 9,9% για την πτηνοτροφία, 7,8% για τη χοιροτροφία και 4,45% για τους λοιπούς τομείς.

Σύμφωνα με πρόσφατο άρθρο της ζούγκλας ο υπουργός Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων Αθανάσιος Τσαυτάρης δήλωσε πως το συνολικό ποσό που έχει δοθεί στους κτηνοτρόφους από τον Ιούλιο του 2012 έως και τον Αύγουστο του 2013 ανέρχεται στα 840 εκατ. ευρώ οποίος δεν παρέλειψε να υπογραμμίσει πως η ενίσχυση της κτηνοτροφίας αποτελεί προτεραιότητα.

Στο ποσό αυτό περιλαμβάνονται πληρωμές που αφορούσαν στην εξισωτική αποζημίωση (150 εκατ. ευρώ), στην Ενιαία Ενίσχυση (470 εκατ. ευρώ), επιστροφή φόρου κατανάλωσης πετρελαιοειδών, επιστροφές ΦΠΑ κ.ά.. Αναφορικά με την εξισωτική αποζημίωση της φετινής χρονιάς, έχει ήδη δοθεί προκαταβολή ύψους 82 εκατ. ευρώ κι αναμένεται το αργότερο έως τις αρχές Οκτωβρίου να γίνουν οι πληρωμές του υπόλοιπου ποσού.

Αιγοπροβατοτροφία

Ο κλάδος της αιγοπροβατοτροφίας και ιδιαίτερα της προβατοτροφίας, αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους κλάδους της πρωτογενούς ζωικής παραγωγής. Σε παγκόσμιο επίπεδο, η βασική παραγωγική κατεύθυνση του κλάδου είναι η παραγωγή κρέατος. Κύρια χώρα παραγωγής του πρόβειου κρέατος είναι η Κίνα, ενώ τη δεύτερη θέση καταλαμβάνει παγκοσμίως η Ε.Ε.

Στην Ε.Ε. εκτρέφονται περίπου 100,5 εκατομμύρια πρόβατα και αίγες. Ειδικότερα, ως προς την εκτροφή προβάτων, η Ελλάδα καταλαμβάνει την τρίτη θέση με 8,9 εκατομμύρια ζώα (Ε.Ε., 2010). Παράλληλα, κατέχει την πρώτη θέση παραγωγής πρόβειου γάλακτος στην Ε.Ε.

Η οικονομική σημασία του κλάδου είναι μεγάλη, λόγω:

- α) της παραγωγής μεγάλων ποσοτήτων προϊόντων υψηλής βιολογικής και διαιτητικής αξίας,
- β) της εξασφάλισης απασχόλησης και ικανοποιητικού σταθερού εισοδήματος σε μεγάλο αριθμό κτηνοτρόφων και
- γ) δημιουργίας προστιθέμενης αξίας με τη μεταποίηση και την εμπορία του κρέατος και γάλακτος.

Αξιοποιούνται ορεινές και μειονεκτικές εκτάσεις και η αιγοπροβατοτροφία αποτελεί κύρια πηγή εισροών και κονδυλίων (από τις επιδοτήσεις των επιλέξιμων προβατίνων και αιγών καταβλήθηκαν το 2009 στους δικαιούχους περίπου 210 εκατομμύρια € από 100% κοινοτικούς πόρους).

Θα πρέπει όμως να αναφέρουν και τα μειονεκτήματα του κλάδου καθώς το 1/3 περίπου των αιγοπροβατοτροφικών εκμεταλλεύσεων στην Ελλάδα είναι μη βιώσιμες στο νέο περιβάλλον της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής, όπως διαμορφώνεται ύστερα από την αποδέσμευση των ενισχύσεων από την παραγωγή.

Επιπλέον οι ρυθμοί επιχειρηματικής εξέλιξης στον κλάδο είναι μικροί και οι αδυναμίες αυτές έχουν σαν συνέπεια τη μειωμένη ανταγωνιστικότητα και την σημαντική απώλεια εσόδων, σε σχέση με τα συγκριτικά πλεονεκτήματα του κλάδου. Υπάρχουν ακόμα πολλά προβλήματα πιστοποίησης της παραγωγής και προβλήματα εμπορίας.

Χοιροτροφία

Η Ε.Ε αποτελεί δεύτερη δύναμη παγκοσμίως, μετά την Κίνα που παράγει το 52,7% παγκοσμίως του χοιρινού κρέατος. Η χοιροτροφία στην Ελλάδα θεωρείται από τους πλέον δυναμικούς κλάδους της αγροτικής οικονομίας. Αυτό διαφαίνεται τόσο από το επενδυμένο κεφάλαιο (άνω των 330 εκατομμυρίων ευρώ), όσο και από τη συνολική παραγωγή χοιρινού κρέατος (άνω των 115 χιλιάδων τόνων).

Η αξία της παραγωγής ανέρχεται στα 231,4 εκατομ. €, που αποτελεί το 2,4% του συνόλου της αγροτικής παραγωγής, ενώ καταλαμβάνει το 0,7% της ΕΕ. Τα σημαντικότερα χοιροτροφικά κέντρα της Ελλάδας είναι οι περιοχές : Αττικής-Βοιωτίας- Εύβοιας, της Αιτωλοακαρνανίας, της Λάρισας, της Κεντρικής Μακεδονίας.

Το χοίρειο κρέας εντάσσεται στη πρώτη θέση των προτιμήσεων των Ελλήνων καταναλωτών.

Βοοτροφία

Η Ε.Ε. αποτελεί σημαντικό παραγωγό βοείου-μοσχαρίσιου κρέατος σε παγκόσμια κλίμακα αντιπροσωπεύοντας περίπου το 15-16% της παγκόσμιας παραγωγής (αριθμός βοοειδών 86.196,4 (1000) ζώα).

Σε επίπεδο εξαγωγών η Ε.Ε πέτυχε και ξεπέρασε σε αξία εξαγωγών τα 5,5 δισεκατομμύρια €.

Στην Ελλάδα εκτρέφονται περίπου 500.000 βοοειδή, (εκ των οποίων 117.971 αγελάδες γαλακτοπαραγωγής, 299.000 βοοειδή κρεατοπαραγωγής, 1.000 βουβάλια), ενώ παράγονται περίπου 750.000 τόνοι αγελαδινού γάλακτος και 65.000 τόνοι βοείου - μοσχαρίσιου κρέατος.

Ο κλάδος βοοειδών έχει παραγωγή ίση με 258,5 εκατομ. €, που αποτελεί το 2,7% του συνόλου της αγροτικής παραγωγής., ενώ καταλαμβάνει το 0,9% της ΕΕ. Ο πληθυσμός των βοοειδών κατανέμεται σε 24.000 εκμεταλλεύσεις . Τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα η γαλακτοπαραγωγός βοοτροφία εξελίσσεται επιχειρηματικά με γρήγορους ρυθμούς. Έχει επιτευχθεί σημαντική βελτίωση των αποδόσεων λόγω της βελτίωσης του γενετικού υλικού των ζώων και της βελτίωσης των συνθηκών εκτροφής τους (διατροφή, σταυλισμός κ.λπ.).

2.5.1 ΒΙΟΛΟΓΙΚΗ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

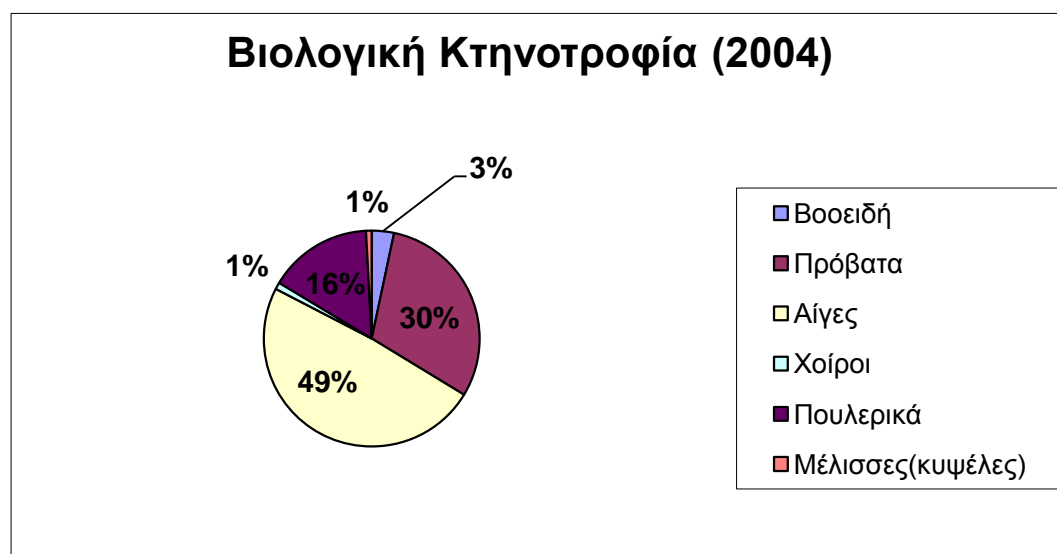
Η βιολογική κτηνοτροφία άρχισε να αναπτύσσεται στην Ελλάδα μετά την είσοδο σε ισχύ του Κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 1804/99 του Συμβουλίου για τη συμπλήρωση για τα κτηνοτροφικά προϊόντα, του Κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 2092/91 περί του Βιολογικού τρόπου παραγωγής γεωργικών προϊόντων και των σχετικών ενδείξεων στα γεωργικά προϊόντα και στα είδη διατροφής.

Η Ελλάδα παρουσιάζει συγκριτικό πλεονέκτημα σε σχέση με άλλες χώρες, όσο αφορά την βιολογική κτηνοτροφία, λόγω των ευνοϊκών εδαφοκλιματικών συνθηκών, των πλούσιων φυσικών πόρων των ορεινών και ημιορεινών περιοχών και της εφαρμογής της εκτατικής κτηνοτροφίας η οποία μπορεί εύκολα να μετατραπεί σε βιολογική.

Η βιολογική κτηνοτροφία είναι άμεσα συνδεδεμένη με την βιολογική γεωργία, επειδή οι διατροφικές ανάγκες των ζώων εκτός από την βόσκηση καλύπτονται και με βιολογικές ζωοτροφές.

Το σύστημα ζώα-φυτά είναι αλληλοεξαρτώμενο και η προστασία του έχει ως απώτερο σκοπό την βιώσιμη ανάπτυξη.

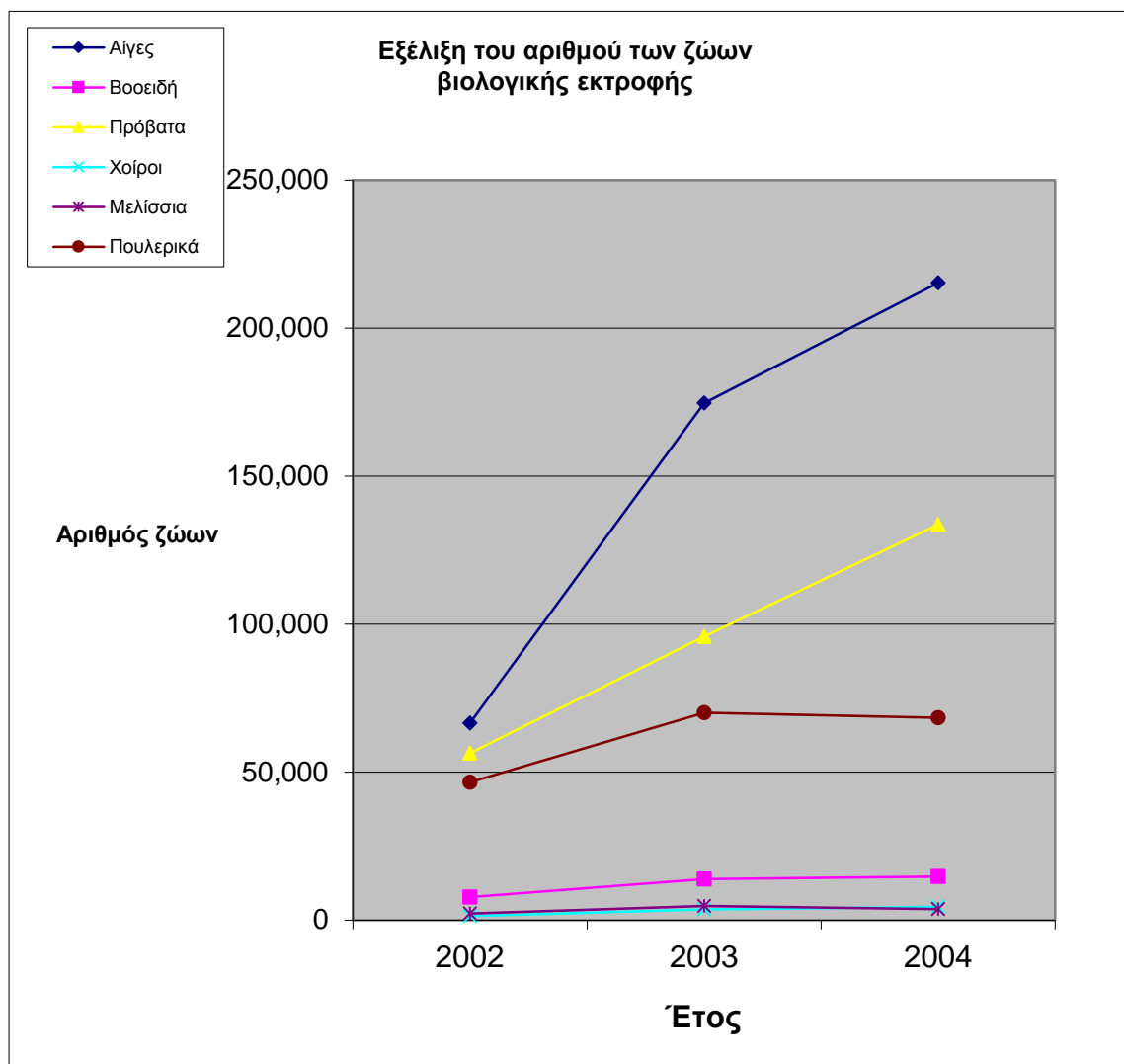
Στην εικόνα που ακολουθεί παρουσιάζεται το μερίδιο συμμετοχής (%) κάθε είδους ζώου βιολογικής εκτροφής, στο σύνολο των βιολογικά εκτρεφόμενων ζώων για το έτος 2004.

Το μεγαλύτερο μερίδιο στην βιολογική εκτροφή κατέχουν οι αίγες με ποσοστό 49% (έτος 2004) και ακολουθούν τα πρόβατα με ποσοστό 30% (έτος 2004) και τα πουλερικά με ποσοστό 16% (έτος 2004).

Ο αριθμός των ζώων που εκτρέφονται σύμφωνα με τους κανόνες παραγωγής του Κανονισμού 2092/91 αυξάνεται συνεχώς τα τελευταία χρόνια.

Στο διάγραμμα που ακολουθεί παρουσιάζεται η μεταβολή του αριθμού των ζώων βιολογικής εκτροφής, για κάθε είδος ζώου και για τα 3 τελευταία χρόνια (2002-2004).

Όπως φαίνεται και στο διάγραμμα ο αριθμός των βιολογικά εκτρεφόμενων αιγών και προβάτων παρουσιάζει αυξητική τάση τα τελευταία χρόνια (2002-2003-2004).

Η βιολογική κτηνοτροφία εκτός από το γεγονός ότι αποτελεί μία μέθοδο παραγωγής βιολογικών προϊόντων ζωικής προέλευσης (κρέας, γαλακτοκομικά προϊόντα, αυγά), προστατεύει το περιβάλλον, συμβάλει στην αειφορία του οικοσυστήματος και είναι πηγή εισοδήματος για τον Έλληνα κτηνοτρόφο.

Όσο αφορά τις οικονομικές ενισχύσεις στη βιολογική γεωργία και κτηνοτροφία ήδη εφαρμόζονται τα μέτρα 3.1 «Βιολογική Γεωργία» και 3.2 «Βιολογική Κτηνοτροφία» του Άξονα 3 «Γεωργοπεριβαλλοντικά μέτρα» του Εγγράφου Προγραμματισμού Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΠΑΑ) 2000-2006 (Κανονισμός (ΕΚ) 1257/99 του Συμβουλίου για τη στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης).

Επίσης έχουν εγκριθεί από την ΕΕ δύο νέα μέτρα (μέτρο 6.1 και μέτρο 6.2) στα πλαίσια του ΕΠΑΑ 2000-2006 στον άξονα 6 «Ποιότητα Τροφίμων» που αφορούν :

α) χορήγηση ενίσχυσης μέχρι 3000 ευρώ / ανά έτος και εκμετάλλευση, επί μια πενταετία, η οποία θα καλύπτει τα «σταθερά κόστη» ένταξης στο καθεστώς ελέγχου του Καν. 2092/91 του Συμβουλίου για τη Βιολογική Γεωργία.

β) χορήγηση ενίσχυσης σε ενώσεις παραγωγών για δραστηριότητες που αποβλέπουν στην ενημέρωση των καταναλωτών και την προώθηση βιολογικών γεωργικών προϊόντων και τροφίμων. Το ύψος της ενίσχυσης ανέρχεται σε ποσοστό 70% των επιλέξιμων δαπανών, δηλαδή υπάρχει ίδια συμμετοχή 30%.³⁸

³⁸ www.minagric.gr

3. ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΕΣ

3.1 ΧΟΧΛΙΟΙ ΚΡΗΤΗΣ

Παγκόσμιες καινοτομίες από την πρωτοπόρα εταιρεία εκτροφής και τυποποίησης σαλιγκαριών στην Κρήτη. Στο Ρέθυμνο της Κρήτης λειτουργεί εδώ και λίγο καιρό η πρώτη καθετοποιημένη μονάδα παραγωγής, τυποποίησης και εμπορίας σαλιγκαριών στην Ελλάδα.

Η εταιρεία «Χοχλιοί Κρήτης ΕΠΕ» ή αλλιώς «Escargot de Crete», αποδεικνύει για μια ακόμη φορά ότι η Κρήτη -και γενικότερα η Ελλάδα- έχει ανεκτίμητο πλούτο που αν τον εκμεταλλευτεί σωστά μπορεί να μεγαλουργήσει. Μερικά από τα επιτεύγματα -παγκόσμιες καινοτομίες- της «Escargot de Crete» είναι πραγματικά εντυπωσιακά:

- Είναι το πρώτο εκτροφείο στον κόσμο που παράγει σαλιγκάρια καθ' όλη τη διάρκεια του έτους, εκμεταλλευόμενο τις άριστες για την εκτροφή σαλιγκαριών κλιματολογικές συνθήκες της Κρήτης, και έχει επιτύχει να έχει τη μεγαλύτερη παραγωγή σαλιγκαριών ανά στρέμμα παγκοσμίως.

- Είναι το πρώτο τυποποιητήριο σαλιγκαριών στον κόσμο το οποίο λειτουργεί καθ' όλη τη διάρκεια του έτους ακολουθώντας την παραγωγικότητα των μονάδων εκτροφής. Τα περισσότερα τυποποιητήρια λειτουργούν μόνο 2 έως 4 μήνες το έτος και μάλιστα την ίδια εποχή που τα σαλιγκάρια της κρητικής υπαίθρου αναπαράγονται, με όποιες επιπτώσεις μπορεί να έχει αυτό για την πανίδα του τόπου μας. Όλα τα προϊόντα της κρητικής εταιρείας αποτελούν καινοτομία στην παγκόσμια αγορά και είναι ιδιαίτερα σημαντικά για τη φήμη της χώρας μας καθώς χρησιμοποιούνται ελληνικές συνταγές.³⁹

³⁹ Ταχυδρόμος Βόλου

3.1.1 ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Η είναι μια ιδιαίτερη παραγωγή που θα πρέπει κάποιος να έχει όρεξη και υπομονή αρχικά, να διαθέτει εδαφική έκταση αλλά και να έχει εξασφαλίσει την υδροδότηση του χωραφιού.

Στο χωράφι πρέπει να υπάρχουν περίφραξη, λαμαρίνες, σύστημα τεχνικής βροχής καθώς και λίπανσης-απολύμανσης, πάσσαλοι, ενώ παράλληλα ο παραγωγός θα πρέπει να προμηθευτεί πιστοποιημένες μάνες, φυτά για διατροφή και πάχυνση όπως μαρούλι, ηλίανθος, κοκκινογούλι, ιταλικό τριφύλλι, ειδικό δίκτυ εσωτερικής περίφραξης και απολυμαντικά.

Από το δεύτερο χρόνο και μετά, το μόνο που πληρώνει ο παραγωγός είναι τους σπόρους ενώ το κύριο μέλημα του είναι το «δρόσισμα» των σαλιγκαριών: θα πρέπει καθημερινά να ποτίζει το εκτροφείο για 10 λεπτά της ώρας.

Οι υποψήφιοι επενδυτές που θέλουν να δημιουργήσουν εκτροφείο σαλιγκαριών μπορούν να έχουν επιχορήγηση μέχρι και 40%, εξασφαλίζοντας μερίδιο αγοράς ικανό να συντηρήσει μια επιχείρηση και ικανοποιητικές τιμές παραγωγού.

Στον εθνικό αναπτυξιακό νόμο στο κεφάλαιο με τις γεωργικές επενδύσεις συγκαταλέγεται και η σαλιγκαροτροφία.

Ο ενδιαφερόμενος θα πρέπει να συντάξει μελέτη και να υποβάλει τον φάκελο στην έδρα της περιφέρειας της περιοχής του. Ως μια εναλλακτική οικονομική δραστηριότητα στην ύπαιθρο, μπορεί να χρησιμοποιηθεί η βιολογική σαλιγκαροτροφία με κλειστά ελεγχόμενα συστήματα εκτροφής. Η σαλιγκαροτροφία αποτελεί για τους κατοίκους της υπαίθρου μια εναλλακτική απασχόληση, είτε ως οικοτεχνία, είτε επιχειρηματικά, εάν οργανωθεί σε σωστή βάση. Η σαλιγκαροτροφία, και ειδικά η βιολογική σαλιγκαροτροφία, με χρήση αυτοχθόνων ειδών σαλιγκαριών μπορεί να αποτελέσει εναλλακτική οικονομική δραστηριότητα και να συντελέσει στη διατήρηση των αυτοχθόνων ειδών σαλιγκαριών.

3.1.2 ΠΑΡΑΓΩΓΗ

Στη φάση της τοποθέτησης των αυγών σκάβουν ελάχιστα χιλιοστά και τα τοποθετούν. Ύστερα από μια περίοδο 20 ημερών το λιγότερο τα σαλιγκαράκια βγαίνουν στο έδαφος.

Κάθε σαλιγκάρι γεννάει με περιοδικότητα 15 λεπτών και ολοκληρώνει την γέννηση σε 25 - 30 ώρες. Από κάθε σαλιγκάρι θα έχουμε 80 – 120 αυγά περίπου 3μμ διάμετρο. Το μικρό σαλιγκάρι θα είναι ακριβώς το ίδιο με έναν ενήλικο, μόνο που θα διαθέτει πιο διάφανο καβούκι και το βάρος του θα αυξηθεί πολύ γρήγορα τρώγοντας. Σε 1.000 τ.μ. μπορούν να εκτραφούν τέσσερις τόνοι σαλιγκαριών, ενώ το κάθε σαλιγκάρι γεννά 5 φορές το χρόνο από 95-125 αυγά τη φορά.⁴⁰

⁴⁰ Ταχυδρόμος Βόλου

3.2 ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ ΣΤΕΒΙΑΣ

Η στέβια (*Stevia rebaudiana* Bertoni) είναι ένα πολυετές, ποώδες και πολύκλαδο φυτό, με μορφή μικρού θάμνου, που στο στάδιο συλλογής έχει βλαστούς ημιξυλώδεις και ύψος 50-60 εκατοστά.

Έχει επιπόλαιο ριζικό σύστημα το πρώτο έτος αλλά βαθύ τα επόμενα έτη. Τα φύλλα είναι απλά, άμισχα, αντίθετα, με μήκος 2-3 έως 5-8 εκ. και πλάτος 1-2 έως 3-4 εκ, ανάλογα με το βιότυπο. Τα άνθη είναι σωληνοειδή και ανά 5 σε κεφαλή (Οικογένεια χαμομηλιού, Σύνθετα). Ο καρπός-σπόρος είναι μικρός, κυλινδρικός όπως στο χαμομήλι. Η στέβια ζει ή καλλιεργείται, αλλού ως ετήσιο και αλλού ως πολυετές φυτό, ανάλογα με τις κλιματικές συνθήκες (θερμοκρασίες χειμερινή περίοδο). Η έρευνα του Π. Θεσσαλίας και του ΚΕΤΕΑΘ ως τώρα δείχνει ότι η στέβια στην Ελλάδα μπορεί να έχει παραγωγική ζωή 3-7 χρόνια. Η στέβια χαρακτηρίζεται από πολλούς ως “το φυτό της νέας χιλιετίας” και η στεβιοζάχαρη ως “η ζάχαρη του μέλλοντος”. Η “ζάχαρη της στέβιας” διαφημίζεται σήμερα ως “φυσική γλυκαντική ουσία με μηδέν θερμίδες”. Η στέβια είναι ένα εντελώς καινούργιο είδος φυτού για την Ελλάδα, άγνωστο στη χώρα μας μέχρι το 2005 όταν το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας και αργότερα το ΚΕΤΕΑΘ, άρχισε συστηματική επιστημονική έρευνα σε όλη την Ελλάδα την οποία και συνεχίζει σε συνεργασία με διάφορους φορείς.

Η παραγωγή της στέβιας μοιάζει πολύ με εκείνη του καπνού τόσο ως προς τις εδαφοκλιματικές συνθήκες, όσο και ως προς την περίοδο καλλιέργειας (πρώτα στα σπορεία, μετά στο χωράφι) καθώς και τις καλλιεργητικές πρακτικές (μεταφύτευση, λίπανση, άρδευση). Η στέβια, όπως ο καπνός, είναι φυτό που μεταφυτεύεται γι αυτό αρχίζει με την παραγωγή των σποροφύτων στα σπορεία, παραδοσιακά, επιπλέοντα ή μη επιπλέοντα. Η σπορά στα σπορεία, ανάλογα με την περιοχή, γίνεται Γενάρη έως μέσα Μαρτίου.

Μετά από 40-60 μέρες τα σπορόφυτα είναι έτοιμα για μεταφύτευση με τη μηχανή ή το χέρι στο χωράφι, τον Απρίλιο-Μάιο. Η λίπανση όπως έδειξε η έρευνα του Π. Θεσσαλίας σε πέντε περιοχές για δύο χρόνια και στις Αποδεικτικές καλλιέργειες για 5 χρόνια είναι χαμηλή όπως στα Ανατολικά καπνά και τα Virginia. Οι αποστάσεις μεταφύτευσης φαίνεται ότι πρέπει να είναι 30 X 75 εκ. Η στέβια είναι ποτιστική καλλιέργεια όπως όλες οι εαρνές καλλιέργειες.

3.2.1 ΕΡΕΥΝΑ ΣΤΕΒΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η έρευνα άρχισε με χρηματοδότηση από την Ε.Ε. μέσω του ΥΠΑΑΤ (ΟΠΕΚΕΠΕ), σε συνεργασία με το Παν/μιο Hohenheim της Γερμανίας, το Ε.ΘΙ.ΑΓ.Ε. (Αγρινίο, Καρδίτσα) και Ομάδες Καπνοπαραγωγών (βλ. παρακάτω). Μετά το 2007 η έρευνα συνεχίστηκε με χρηματοδότηση από την τότε Νομαρχιακή (Φθιώτιδας, Καρδίτσας, Θεσσαλονίκης, Γρεβενών, Αιτωλοακαρνανίας, Τρικάλων) και Τοπική Αυτοδιοίκηση (Δήμος Ευρωπού). Η έρευνα πραγματοποιείται σε παραδοσιακές αγροτικές περιοχές σε όλη την Ελλάδα πάντα σε συνεργασία με την γεωπονική υπηρεσία σε κάθε Νομαρχιακή και Τοπική Αυτοδιοίκηση, ή ΕΑΣ.

Η έρευνα γίνεται σε πρακτικά θέματα της στέβιας ως νέας εναλλακτικής καλλιέργειας, όπως:

1. Πειράματα για :

α. παραγωγή σποροφύτων σε σπορεία,

β. λίπανση (Αγρίνιο, Λαμία, Δομένικο, Τούμπα Κιλκίς, Ξάνθη),

γ. αποστάσεις μεταφύτευσης (Αγρίνιο, Καρδίτσα, Δομένικο, Τούμπα Κιλκίς, Ξάνθη)

δ. ποικιλίες,

ε. έλεγχο ζιζανίων (Βελεστίνο Π. Θεσσαλίας),

ζ. άρδευση (Αποδεικτικές καλλιέργειες),

στ. χρόνο-τρόπο ξήρανσης,

θ. περιεκτικότητα σε στεβιοσίδη,

ι. κόστος παραγωγής (Υπολογισμός του κόστους και οικονομικότητας της καλλιέργειας της στέβιας τα έτη 2005-2009 από τον γεωργό-οικονομολόγο Επίκουρο Καθηγητή στο Π. Θεσσαλίας. κ. Κ. Πολύμερο και το 2009 από τον Καθηγητή κ. Χ. Φωτόπουλο του Τμ. Διοίκησης Επιχειρήσεων Αγροτικών Προϊόντων-Τροφίμων στο Αγρίνιο.),

2. Αποδεικτικές καλλιέργειες σε όλη την Ελλάδα από αγρότες (πάνω από 60) κάτω από τις συνθήκες παραγωγού και

3. Ενημέρωση Διάδοση αποτελεσμάτων με οργανωμένες επιτόπιες ενημερωτικές επισκέψεις -Field Days (περί τις 15) στα Αποδεικτικά και τα πειράματα αγροτών-καπνοπαραγωγών-φορέων Δημοσίου/Ιδιωτικού τομέα, έντυπο, ηλεκτρονικό, τηλεοπτικό υλικό και Τελική Έκθεση με τα αποτελέσματα αναλυτικά. Οργανωμένες ενημερωτικές επισκέψεις αγροτών-καπνοπαραγωγών και φορέων του δημοσίου και ιδιωτικού τομέα έγιναν στο Αγρίνιο, Λαμία (Αμφίκλεια, Λιανοκλάδι), Καρδίτσα (Λιοντάρι, Καμποχώρι) Τρίκαλα (Βασιλική, Παλαιόπυργος),

Θεσ/κη (Λίμνη, Λουδίας), Δεσκάτη, Τούμπα. Στην Κατερίνη, Καρδίτσα, Λαμία Αργίτιο, Σέρρες, Τρίκαλα Γρεβενά και Τούμπα, έγιναν επιπλέον και Ημερίδες. Στη διάρκεια όλης της έρευνας παρακολουθήθηκε και έγινε καταγραφή τυχών εχθρών και ασθενειών που παρουσιάστηκαν με το βαθμό προσβολής. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι η στέβια προσαρμόζεται και αποδίδει ικανοποιητικά στις περισσότερες περιοχές στην Ελλάδα και δεν φαίνεται ακόμα να ζημιώνεται από εχθρούς, ή αρώσθειες.⁴¹

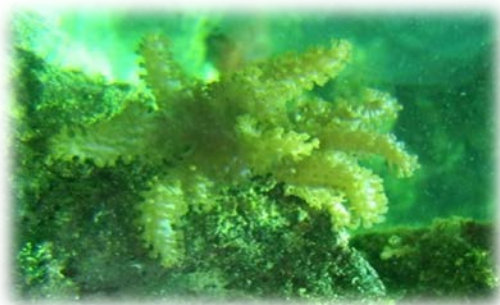
3.3 ΣΠΙΡΟΥΛΙΝΑ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η σπιρουλίνα είναι μία από τις τελειότερες τροφή που υπάρχουν. Ακόμη χαρακτηρίζεται ως ένα βασικό συμπλήρωμα διατροφής εξαιτίας των θεραπευτικών χαρισμάτων της. Σε αντίθεση με άλλους μικροοργανισμούς, η σπιρουλίνα περιέχει πάρα πολλά ιχνοστοιχεία και πρωτεΐνες, που γίνονται αποδεκτά με μεγάλη αρμονία από τον οργανισμό του ανθρώπου.

Η καλλιέργεια της σπιρουλίνας έχει πολλά έξοδα εγκατάστασης διότι απαιτείται να αγοραστούν θερμοκήπια, εργαστήρια, αποξηραντήρες, δεξαμενές παραγωγής, μηχανισμοί ανάδευσης του θρεπτικού υλικού, καθώς και διάφορα άλλα υλικά.

Έτσι τα έξοδα κυμαίνονται γύρω στα 45.000 ευρώ ανά στρέμμα ενώ αν καλλιεργηθεί σε μέρη χωρίς γεωθερμία, είναι απαραίτητη η διαρκής θέρμανση του θρεπτικού διαλύματος και ως αποτέλεσμα θα έχει ακόμη περισσότερα έξοδα παραγωγής. Όσον αφορά τις δεξαμενές παραγωγής, αυτές πρέπει να είναι ρηχές, με βάθος μονάχα περίπου 0.35 εκατοστά και με πλάτος και μήκος που διαφέρουν ανάλογα με το μέγεθος της μονάδος. Οι δεξαμενές αυτές επιβάλλεται να είναι γεμάτες με νερό, το οποίο μπορεί να είναι νερό από τη βροχή ή και από τη βρύση αλλά με χαμηλά ποσοστά χλωρίου.

⁴¹ thestevia.gr

Η καλλιέργεια της σπιρουλίνας χρειάζεται μία minimum θερμοκρασία. Η κατάλληλη θερμοκρασία του νερού είναι οι 37 βαθμοί κελσίου. Σε ένα περιβάλλον με πάνω από 37 βαθμούς θερμοκρασία θα υπάρξουν καταστροφές στη καλλιέργεια, ενώ σε θερμοκρασίες κάτω των 37 βαθμών η ταχύτητα πολλαπλασιασμού της σπιρουλίνας μειώνεται ανάλογα με τη πτώση της θερμοκρασίας. Πάντως αυτή η πτώση μπορεί να φτάσει μέχρι τη θερμοκρασία των 20 βαθμών κελσίου διότι κάτω από τους 20 βαθμούς σταματάει ολοκληρωτικά η ανάπτυξη της σπιρουλίνας. Για να διατηρηθεί το νερό με το θρεπτικό υλικό στη κατάλληλη θερμοκρασία επιβάλλεται να θερμαίνεται με τεχνητή μέθοδο. Έτσι επιβάλλεται να μπουνε οι δεξαμενές μέσα σε ένα θερμοκήπιο, αλλά αυτό δεν είναι αρκετό. Επιβάλλεται να είναι τοποθετημένο ένα σύστημα θέρμανσης και φωτισμού, αν και αυτή η μέθοδος έχει πολύ μεγάλο κόστος διότι ξοδεύεται πάρα πολύ ενέργεια. Όμως εφόσον το ζέσταμα του νερού γίνεται συγκεκριμένα με ηλεκτρική ενέργεια, τότε μεγαλώνουν σημαντικά τα έξοδα παραγωγής. Μια άλλη έξυπνη μέθοδος είναι η γεωθερμία, όπου με τη μέθοδο της γεωθερμίας καλλιεργείται η σπιρουλίνα στη Νιγρίτα Σερρών.

3.3.1 ΑΠΟΞΗΡΑΝΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΘΗΚΕΥΣΗ

Ο μοναδικός τρόπος διατήρησης της σπιρουλίνας χωρίς να ψυχθεί μέσα σε ψυγεία, είναι η αποξηράνση. Στη βιομηχανία η σπιρουλίνα αποξηραίνεται με ρεύμα αερίου καυτής θερμοκρασίας αλλά για πολύ μικρή χρονική περίοδο

διότι παρατεταμένη αποξήρανση μπορεί να οδηγήσει σε ζύμωση της σπιρουλίνας. Η σπιρουλίνα μπορεί να αποξηραθεί και να παρασκευαστεί ως μακαρόνι ή αλεύρι ή σε χονδρές ίνες. Η καλοδουλεμένα αποξηραμένη σπιρουλίνα είναι τραγανή. Η ξηρή σπιρουλίνα πρέπει να έχει λίγο πιο κάτω από 10% υγρασία για να διατηρείται χωρίς παρενέργειες. Ξηρή σπιρουλίνα έχει την ικανότητα να διατηρηθεί για μεγάλο χρονικό διάστημα χωρίς να χάσει τις ιδιότητές της, υπό τον όρο ότι θα διατηρηθεί σε γεμάτα και στεγανά φακελάκια, σε σκοτεινό και δροσερό σημείο με απόλυτη νηνεμία. Σε απλά φακελάκια μπορεί να κρατηθεί για 90 μέρες περίπου χωρίς καμία επίπτωση. Πάντως η μεγαλύτερη διάρκεια διατήρησης της σπιρουλίνας είναι 5 χρόνια και αυτό επιτυγχάνεται με τη συσκευασία που διατηρεί τη σπιρουλίνα σε κενό αέρος.⁴²

3.4 ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ ALOE VERA ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Μια καλλιέργεια που σίγουρα ταιριάζει σε ορισμένες περιοχές της Ελλάδας, αλλά δεν παύει να είναι μια καινούργια πρόκληση για τον νέο υποψήφιο καλλιεργητή εναλλακτικής καλλιέργειας. Χαρακτηριστικό της ζήτησης αλόης από τους Έλληνες καταναλωτές είναι ότι η χώρα μας εισάγει κατά μέσο όρο 5 τόνους χυμού την ημέρα από τη Γερμανία.

Σήμερα διαθέτει τη μοναδική στην Ελλάδα φυτεία πολλαπλασιαστικού υλικού αλόης βέρα, ο χυμός της οποίας είναι γνωστός ανά τον κόσμο για τις θεραπευτικές και τις ευεργετικές ιδιότητες του στον ανθρώπινο οργανισμό. Το φυτό της αλόης ευδοκιμεί στις νότιες, ζεστές περιοχές, το καλλιεργητικό κόστος είναι χαμηλό και υπάρχει μεγάλο ενδιαφέρον από υποψήφιους καλλιεργητές.

⁴² ecotimes.gr

Η αλόη μπορείς να φυτρώσει και να αναπτυχθεί και σε πετρώδη και ξηρά εδάφη, ωστόσο συνίσταται η καλλιέργεια της σε εδάφη που αποστραγγίζονται εύκολα, είτε απευθείας στη γη είτε σε γλάστρες, λόγω του ότι πρόκειται για φυτό που προέρχεται από ημιερημικά κλίματα. Στη δεύτερη περίπτωση, το σημαντικό είναι τα φυτά να μη φυτεύονται πυκνά και οι γλάστρες να έχουν διάμετρο τουλάχιστον ίση με το μισό του μήκους των φύλλων. Για παράδειγμα, αν έχουμε ένα φυτό με φύλλα 40 εκατοστών, η διάμετρος της γλάστρας πρέπει να είναι τουλάχιστον 20 εκατοστά.

Το καλύτερο είδος εδάφους για την καλλιέργεια της αλόης είναι αυτό με ελαφρώς αλκαλικό pH, γιατί αν το έδαφος είναι πολύ όξινο (πχ με pH 8) η ανάπτυξη του φυτού θα είναι πιο περιορισμένη και αργή. Σύμμαχοι του φυτού είναι ο ήλιος και το εύκρατο κλίμα, ενώ δεν αντέχει τις χαμηλές θερμοκρασίες και την υπερβολική υγρασία. Το χρώμα του φυτού είναι καφετί όταν έχει πολύ ήλιο και λίγο νερό και καθαρό πράσινο όταν έχει λίγο ήλιο. Έτσι, οι πιο κατάλληλες περιοχές για την καλλιέργεια της αλόης είναι οι περιοχές με θερμό κλίμα και με αρκετό νερό, έτσι ώστε να μην αναγκάζεται το φυτό να καταφεύγει στα δικά του φυσικά αποθέματα. Σε

περιοχές με μεγάλη ξηρασία συνίσταται η χρήση του κατάλληλου συστήματος ποτίσματος. Για να διασφαλίσετε τη σωστή ανάπτυξη του φυτού πρέπει να το προστατεύσετε από τα ρεύματα αέρα που θα μπορούσαν να σπάσουν το βλαστό του.

Ο μεταβολισμός οξέων κατά Crassulaceae είναι δείκτης της καλής προσαρμοστικότητας που έχει αυτό το φυτό σε περιοχές όπου υπάρχει έλλειψη νερού. Η αλόη αντέχει στις αυξημένες θερμοκρασίες του καλοκαιριού, παρόλο που αυτές ενδέχεται να επιβραδύνουν ελαφρά την ανάπτυξη της αν παραμένουν συνεχώς αυξημένες. Επειδή πρόκειται για φυτό με μεγάλη ικανότητα προσαρμογής, το συναντούμε σε διάφορα μήκη και πλάτη της γης.

Σύμφωνα με το Διεθνές Επιστημονικό Συμβούλιο της Αλόης (IASC), η καλλιέργεια και η καλύτερη ανάπτυξη του φυτού επιτυγχάνεται στις περιοχές της Γής που βρίσκονται στη ζώνη μεταξύ 15 μοιρών βόρεια και νότια του ισημερινού.

Η ιδανική θερμοκρασία για τη σωστή ανάπτυξη και εξέλιξη του φυτού είναι μεταξύ 20 και 25ο C, ενώ πρέπει να αποφεύγονται όσο είναι δυνατό οι απότομες αλλαγές θερμοκρασίας μεταξύ ημέρας και νύχτας. Δεν απαιτείται απαραίτητως αυξημένη μέση ετήσια βροχόπτωση, αλλά η ανάπτυξη του είναι πιο αργή όσο πιο λίγες είναι οι βροχοπτώσεις.

Τα κλίματα στα οποία μπορεί να αναπτυχθεί η αλόη κυμαίνονται από τα εύκρατα έως τα τροπικά. Το φυτό δεν αντέχει στο κρύο και έτσι σε ορεινές περιοχές όπου η θερμοκρασία πέφτει στο μηδέν ή και κάτω από το μηδέν πρέπει να καλλιεργείται σε εσωτερικούς χώρους. Σ' αυτήν την περίπτωση πρέπει να λαμβάνεται υπόψη ότι το φυτό προτιμά το φιλτραρισμένο και λαμπερό φως με προσανατολισμό προς το νότο ή την ανατολή.

Η προετοιμασία του εδάφους για τη φύτευση είναι πολύ απλή υπόθεση και δεν απαιτεί ιδιαίτερες ικανότητες ή δεξιότητες, αφού η αλόη είναι είδος με σύστημα ριζών που δεν προχωρά σε μεγάλο βάθος. Το μόνο που πρέπει να έχετε στο νου σας είναι να αποστραγγίζεται το έδαφος ακολουθώντας την κλίση του, ώστε να αποφεύγεται η συγκέντρωση νερού κατά την διάρκεια της περιόδου μεγαλύτερων βροχοπτώσεων.

Αν το φυτό βρίσκεται σε γλάστρα είναι καλό να βάλετε μια στρώση δύο εκατοστών από χαλίκια, έτσι ώστε να αποστραγγίζεται τέλεια το νερό ποτίσματος.⁴³

⁴³ agrotikes -eykairies.gr

3.5 ΑΡΩΜΑΤΙΚΑ ΚΑΙ ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΑ ΦΥΤΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Το όνομα «λεβάντα» προέρχεται από το λατινικό *lanare* που σημαίνει πλένω ή κολύμπω. Είδη όπως η *Lavandula latifolia* φύονται σε ένα μεγάλο μέρος της Μεσογείου προτιμώντας πιο ζεστά κλίματα και χαμηλότερες σε υψόμετρο περιοχές.

Οι αποδόσεις της πραγματικής λεβάντας σε αιθέριο έλαιο κυμαίνονται από 8-30 κιλά το εκτάριο και τη λεβαντίνης. Η λεβάντα είναι πολυετής χαμηλός θάμνος και αυξάνει σε ύψος από 0,3-1,2μ. Η πραγματική λεβάντα έχει σφαιρική και πυκνή ανάπτυξη. Τα αρωματικά αειθαλή φύλλα της είναι καταπράσινα εντελώς αντίθετα και μήκους 5 εκ. Ανθίζει το καλοκαίρι. Τα άνθη της διακρίνονται από τις διακοπτόμενες κορυφές και έχουν γλυκό άρωμα. Τα μέρη του φυτού που χρησιμοποιούνται για απόσταξη είναι τα άνθη και σε μικρότερες ποσότητες τα φύλλα. Οι κορυφές των ανθέων παράγουν αιθέριο έλαιο πολύ ανώτερης ποιότητας από αυτό που περιέχεται στα φύλλα. Κατά την συγκομιδή των ανθέων για αποξήρανση κόβουμε τα άνθη. Η Λεβάντα είναι μέτρια ανθεκτική σε πάγο και ξηρασία. Η πλατύφυλλη λεβάντα δεν είναι ανθεκτική σε παγετό. Όλες οι λεβάντες είναι ευαίσθητες στην υψηλή υγρασία, ενώ οι υψηλές θερμοκρασίες του καλοκαιριού επηρεάζουν την ποιότητα του παραγόμενου ελαίου.

3.5.1 ΦΥΤΕΥΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Η λεβάντα συνήθως φυτεύεται σε αποστάσεις μεταξύ των γραμμών 1,2-2 μ. και 0,30-0,60 μ. μεταξύ των γραμμών με πυκνότητα 8000-28000 φυτά ανά εκτάριο.

Η πυκνότητα καθορίζεται ανάλογα με την διαθέσιμη υγρασία, την ποικιλία το μέγεθος της καλλιέργειας καθώς και με τις μηχανικές καλλιεργητές εργασίες συγκομιδής. Υψηλές πυκνότητες σημαίνει και υψηλό κόστος εγκατάστασης αλλά επίσης και μεγάλες αποδόσεις νωρίς. Επίσης τα φυτά γίνονται πιο δυνατά και έχουν περισσότερη διάρκεια στο χρόνο. Μια καλά εγκατεστημένη δυναμική φυτεία λεβάντας θα πρέπει να είναι έτοιμη για συγκομιδή τον δεύτερο χρόνο της. Τα φυτά της λεβάντας αντέχουν στο χρόνο περί τα 10-15 έτη η ακόμη περισσότερο εάν η διαχείριση της καλλιέργειας είναι σύμφωνη με τις ανάγκες της. Σε ήπια κλίματα καλύτερη εποχή φύτευσης είναι το φθινόπωρο ώστε να προλάβουν τα φυτά να εγκατασταθούν καλύτερα ώστε να αντέξουν τον χειμώνα και την άνοιξη να αυξηθούν γρηγορότερα. Σε περιοχές με ψυχρούς χειμώνες η φύτευση πρέπει να γίνεται την άνοιξη και είναι η μόνη επιλογή. Η φύτευση σε αυτές τις περιπτώσεις θα πρέπει να γίνεται αμέσως μετά τον τελευταίο παγετό.

Η συγκομιδή της λεβάντας για παραγωγή αιθέριου ελαίου γίνεται όταν το άνθος έχει ωριμάσει και το κάτω μισό έχει ανοίξει.

Η συγκομιδή πρέπει να γίνεται έγκαιρα γιατί πέφτει η ποιότητα του. Συνεπώς η συγκομιδή στην σωστή εποχή έχει πολύ μεγάλη σημασία. Αυτό που πρέπει να έχουμε υπόψη κατά την συγκομιδή είναι ότι αυτή δεν θα πρέπει να πραγματοποιείται σε πολύ ζεστό καιρό ούτε και σε συνθήκες ανέμου διότι πολύ σημαντικές ποσότητες ελαίου χάνονται με εξάτμιση. Οι ακίδες των ανθέων κόπτονται 15-20 εκατοστά κάτω από αυτά. Η συγκομιδή γίνεται είτε με δρεπάνια είτε με μηχανήματα που έχουν σχεδιαστεί για αυτή την εργασία. Η κοπή των ανθέων για τις αγορές νωπών και αποξηραμένων αρωματικών φυτών συνήθως λαμβάνει χώρα μια εβδομάδα αργότερα από ό,τι για την παραγωγή αιθέριου ελαίου.

3.5.2 ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΑΕΡΟΠΟΝΙΑ

Είναι το πρωτοποριακό σύστημα καλλιέργειας όπου τα φυτά αναπτύσσονται σε ελεγχόμενο περιβάλλον απουσία οποιουδήποτε υποστρώματος. Οι ρίζες κρέμονται κυριολεκτικά στον αέρα μέσα σε κλειστά δοχεία ή κανάλια καλλιέργειας και ψεκάζονται με το ανακυκλούμενο θρεπτικό διάλυμα.

Τα φυτά αναπτύσσονται ταχύτατα σε σχέση με όλες τις άλλες μεθόδους καλλιέργειας, έχοντας μακράν τις μικρότερες απαιτήσεις σε νερό, θρεπτικά στοιχεία και ενέργεια. Θεωρείται σήμερα η πιο πολλά υποσχόμενη καλλιεργητική τεχνική του μέλλοντος για τη γη και το διάστημα

Το σύστημα αεροπονικής καλλιέργειας φυτών που αναπτύχθηκε στα Εργαστήρια του ΤΕΙ Μεσολογίου, από την Ερευνητική Ομάδα του Καθηγητή δρ. Σαλάχα, είναι προσαρμοσμένο στις Ελληνικές βιοκλιματικές συνθήκες. Τα πρώτα ολοκληρωμένα πειράματα στην καλλιέργεια λαχανικών (μαρουλιού, μαϊντανού, κρεμμυδιού, μάραθου κ.λπ., χωρίς φυτοφάρμακα), είναι εντυπωσιακά.

Επιπλέον, έχουν ξεκινήσει πειράματα κάθετης αεροπονικής καλλιέργειας φράουλας, πειραματική καλλιέργεια τομάτας, καθώς και προκαταρκτικά πειράματα παραγωγής άνοσου αεροπονικού πατατόσπορου (παράγονται μέχρι 120 κόνδυλοι ανά φυτό, ενώ στη συμβατική καλλιέργεια 5 με 10). Φαίνεται ότι τα επόμενα χρόνια η τεχνολογία αυτή θα αλλάξει άρδην την παραγωγή πατατόσπορου.

Στα Θερμοκήπια του ΤΕΙ Μεσολογίου λειτουργεί και η πρώτη επισκέψιμη πειραματική Αεροπονική Φάρμα στην Ελλάδα και την Ευρώπη.

Η ερευνητική ομάδα βρίσκεται στη φάση αναζήτησης χρηματοδότησης και συνεργασιών.

Προς το παρόν έχει αναπτυχθεί:

- Κάθετο σύστημα αεροπονίας για την καλλιέργεια φράουλας σε συνεργασία

με 2 επιχειρήσεις από την Ηλεία με θετικά αποτελέσματα.

- Μικρότερο σύστημα αεροπονίας σε συνεργασία με έναν συνεταιρισμό παραγωγών από την Αιτωλοακαρνανία για την ριζοβολία μοσχευμάτων.

Σημειώνεται ότι η καλλιεργητική αυτή μέθοδος μπορεί να χρησιμοποιηθεί στο μέλλον όχι μόνο στην αγροτική παραγωγή, αλλά και για οικιακή χρήση.

Άμεσοι στόχοι είναι η ολοκλήρωση της Αεροπονικής Φάρμας, η δημιουργία ενός Κέντρου Αεροπονικής Τεχνολογίας για την Ελλάδα και την Ευρώπη και η ανάπτυξη τεχνογνωσίας για την παραγωγή αεροπονικών συστημάτων.

«Πιστεύουμε ότι η τεχνολογία αυτή έχει τεράστιο οικονομικό ενδιαφέρον και θα φέρει μια μικρή επανάσταση στην πρωτογενή παραγωγή», αναφέρει στο GoodNews ο επικεφαλής της ομάδας Γιώργος Σαλάχας.

Πλεονεκτήματα της μεθόδου:

- Ο συνδυασμός εντατικής παροχής θρεπτικών και οξυγόνωσης του ριζικού συστήματος, επιτρέπει στα φυτά -πλησιάζοντας τις γενετικές τους δυνατότητες- να μεγιστοποιούν την ταχύτητα ανάπτυξής τους με αποτέλεσμα την κατά 30% ταχύτερη ανάπτυξη σε σχέση με την υδροπονία και 100% σε σχέση με την καλλιέργεια στο έδαφος.

- Σύμφωνα με πειράματα της NASA στην αεροπονία καταναλώνεται λιγότερο από το 1% του νερού που χρειάζεται το φυτό στο έδαφος, με αποτέλεσμα να είναι η ιδανική λύση για άνυδρες και υφάλμυρες περιοχές.

- Παράγονται απολύτως υγιεινά προϊόντα, απαλλαγμένα από χρώματα και ξένες ύλες.

- Θεωρείται οικολογικά ασφαλής μέθοδος, φιλική προς το περιβάλλον, με μηδενικά υπολείμματα.

- Εξοικονομεί μεγάλα ποσοστά ενέργειας.

Ο παράγοντας του κόστους:

Το αρχικό κόστος εγκατάστασης αεροπονικών συστημάτων αφορά μόνο το σύστημα παροχής του θρεπτικού διαλύματος και τα ειδικά κανάλια ανάπτυξης των φυτών. Όμως το κόστος αυτό υπερκαλύπτεται από την αυξημένη κατά 30% συνεχή παραγωγή χωρίς υποστρώματα καθ όλη τη διάρκεια του έτους, χωρίς διακοπή, που σε συνδυασμό με την μέγιστη αυτοματοποίηση, την ελαχιστοποίηση των εργατικών και της απαιτούμενης ενέργειας, ελαχιστοποιεί το συνολικό κόστος παραγωγή⁴⁴.

⁴⁴ www.viologika.gr

4 ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΝΕΑΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

4.1 ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ HORIZON

Τις δράσεις του προγράμματος Horizon 2020 στον πρωτογενή τομέα για το 2013 και 2014 παρουσίασε η Κομισιόν. Τις δράσεις του προγράμματος Horizon 2020 στον πρωτογενή τομέα, για το 2013 και 2014, δημοσιοποίησε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Οι τομείς που θα περιλαμβάνει το κοινοτικό πρόγραμμα θα είναι η επισιτιστική ασφάλεια, η βιώσιμη γεωργία και δασοκομία, η έρευνα σε θαλάσσια και εσωτερικά ύδατα και η βιοοικονομία.

Στόχος του προγράμματος θα είναι να συμβάλει στην επάρκεια υγιεινών τροφίμων υψηλής ποιότητας και στην ενίσχυση των προϊόντων βιολογικής προέλευσης, με βιώσιμη ανάπτυξη και αποδοτική χρήση των πόρων του πρωτογενούς τομέα. Ειδικότερα στην έρευνα που αφορά την παραγωγή τροφίμων, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναφέρει ότι για το 2014 θα δοθεί προτεραιότητα στο να ελαχιστοποιηθούν οι απώλειες πριν τη συγκομιδή (εκτός της γεωργίας θα συμπεριληφθούν οι υδατοκαλλιέργειες και η αλιεία), με τη βελτίωση της διαχείρισης του εδάφους και των γενετικών πόρων και τη στήριξη της ποικιλομορφίας των αγροτικών προϊόντων. Για το 2015 το πρόγραμμα θα εστιασθεί στη βελτίωση του ζωικού κεφαλαίου και την αύξηση της παραγωγικότητας των καλλιεργειών. Όσον αφορά τις δράσεις του προγράμματος, τα οποία θα έχουν σαν στόχο τη βιώσιμη παραγωγής τροφίμων, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναφέρει ότι το πρόγραμμα έρευνας και καινοτομίας θα περιλαμβάνει τις ακόλουθες ενότητες:

Αειφόρο παραγωγή στην κτηνοτροφία. Οι ερευνητικές προτάσεις θα πρέπει να έχουν σαν στόχο:

Νέα χαρακτηριστικά απόδοσης που πρέπει να ενσωματωθούν στα συστήματα εκτροφής των διαφόρων εκμεταλλεύσεων, επιτρέποντας την

επιλογή ζώων που θα είναι περισσότερο προσαρμοσμένα στις περιβαλλοντικές αλλαγές

- Να καταστεί η Ευρώπη πρωτοπόρος στην επαναχρησιμοποίηση των υποπροϊόντων που είναι πλούσια σε πρωτεΐνες
- Ελαχιστοποίηση των κινδύνων για τη δημόσια υγεία με την πρόληψη και τον έλεγχο των ασθενειών των ζώων και μείωση της χρήσης αντιβιοτικών
- Αυξημένο επίπεδο καλής μεταχείρισης των ζώων
- Αύξηση της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητας της κτηνοτροφίας
- Βελτίωση βιωσιμότητας και ικανότητας καινοτομίας των κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων
- Αυξημένη κοινωνική αποδοχή του επαγγέλματος των κτηνοτρόφων

Αειφόρο παραγωγή στη γεωργία. Οι ερευνητικές προτάσεις θα πρέπει να έχουν σαν στόχο:

- Βελτίωση του εδάφους και των επιφανειακών υδάτων.
- Μείωση των μολύνσεων του εδάφους από τοξικές ενώσεις και βαρέα μέταλλα.
- Διατήρηση της βιοποικιλότητας και της άγριας ζωής
- Επιστημονική υποστήριξη των παραγωγών με στόχο την αειφόρο παραγωγή στη γεωργία
- Επιστημονική αξιολόγηση των πλεονεκτημάτων και των μειονεκτημάτων του εδάφους
- Μείωση της διάβρωσης και βελτίωσης της ποιότητας και της δομής του εδάφους
- Αύξηση της ανταγωνιστικότητας των ευρωπαϊών γεωργών μέσω της μείωσης του κόστους παραγωγής.

Πρακτικές λύσεις αντιμετώπισης των παράσιτων που προσβάλλουν τα φυτά. Οι ερευνητικές προτάσεις θα πρέπει να έχουν σαν στόχο:

- Αποτελεσματικές λύσεις για την πρόληψη και τη διαχείριση των παρασίτων
- Επιστημονική υποστήριξη για την ανάπτυξη των σχετικών πολιτικών στην ΕΕ
- Ανάπτυξη εργαλείων και στρατηγικών με στόχο τη βελτίωση της παραγωγικότητας και της προσαρμοστικότητας της γεωργίας και της δασοκομίας στο πλαίσιο της περιβαλλοντικής αλλαγής
- Επιπτώσεις σε γεωργική και δασική παραγωγή και πρακτικές διαχείρισης κινδύνων

Βελτίωση της ποιότητας του εδάφους. Οι ερευνητικές προτάσεις θα πρέπει να έχουν σαν στόχο:

- Μεθόδους για τη βελτίωση της ποιότητας των εδαφών
- Αύξηση της παραγωγικότητας, της ποιότητας και της απόδοσης σε συμβατικές και βιολογικές καλλιέργειες μέσω πρακτικών βελτίωσης του εδάφους
- Στήριξη στο πλαίσιο της ΚΑΠ περιβαλλοντικών στόχων και ανάπτυξη περαιτέρω των γεωργοπεριβαλλοντικών πολιτικών στην ΕΕ

Προστασία γενετικών πόρων και της γεωργικής ποικιλομορφία. Οι ερευνητικές προτάσεις θα πρέπει να έχουν σαν στόχο:

- Βελτίωση διαχείρισης και αξιολόγησης των γενετικών πόρων
- Οικονομικά οφέλη σε εξειδικευμένα συστήματα παραγωγής συμβατικής και βιολογικής καλλιέργειας.

- Προώθηση των παραδοσιακών καλλιεργειών

- Αύξηση της διάθεσης τροφίμων υψηλής ποιότητας με οφέλη στην υγεία των καταναλωτών

- Οικονομικά οφέλη στους παραγωγούς με στόχο την δημιουργία νέων προϊόντων και τη διακίνησή τους σε νέες αγορές

- Αύξηση της ευαισθητοποίησης σχετικά με την αξία των γενετικών πόρων.

- Πιο εκτεταμένη χρήση των γενετικών πόρων στη γεωργία και τη δασοκομία

- Υποστήριξη καινοτομιών στην κτηνοτροφία και τη γεωργία με στόχο την επισιτιστική ασφάλεια.⁴⁵

4.2 ΓΙΑ ΩΦΕΛΟΥΜΕΝΟΥΣ ΤΟΥ ΤΟΠΣΑ

Η Οργάνωση Γη συμμετέχει ως συντονιστής εταίρος στην Αναπτυξιακή Σύμπραξη «ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟ ΠΑΡΚΟ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ», που υλοποιεί στο Δυτικό Τομέα της Περιφέρειας Αττικής την πράξη με τίτλο «Συνέργεια για την Απασχόληση στη Δυτική Αθήνα» στο πλαίσιο της 7: «ΤΟΠΙΚΑ ΣΧΕΔΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΠΡΟΣΑΡΜΟΣΜΕΝΑ ΣΤΙΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΤΩΝ ΤΟΠΙΚΩΝ ΑΓΟΡΩΝ ΕΡΓΑΣΙΑΣ», της Κατηγορίας Παρέμβασης 1: «Ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης», του Θεματικού Άξονα Προτεραιότητας 8 «Διευκόλυνση της πρόσβασης στην Απασχόληση στις 3 περιφέρειες σταδιακής εξόδου» του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού» που συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ).

Στόχος της παρέμβασης είναι η προώθηση της κοινωνικής και επαγγελματικής ενσωμάτωσης 82 ανέργων της περιοχής παρέμβασης, μέσω της παροχής ενός ολοκληρωμένου πλαισίου δράσεων / παρεμβάσεων, που

⁴⁵ dasta.eap.gr <Ανοιχτό Πανεπιστήμιο Αθηνών>

απώτερο στόχο θα έχουν την ευρύτερη δυνατή κοινωνική συναίνεση, ενώ οι ειδικότεροι στόχοι αυτού θα είναι:

Η προώθηση της ενσωμάτωσης των ανέργων της περιοχής στην κοινωνία και στην αγορά εργασίας.

Η ένταξη των ανέργων στην αγορά εργασίας μέσα από την αξιοποίηση της κοινωνικής επιχειρηματικότητας.

Η ανάπτυξη της τοπικής οικονομίας.

Το παραγόμενο προϊόν της προτεινόμενης πράξης είναι η πολύπλευρη στήριξη των 82 ανέργων, τόσο αναφορικά με την προώθηση της επιχειρηματικότητας (κυρίως της κοινωνικής) όσο και αναφορικά με την τοποθέτηση σε υφιστάμενες επιχειρήσεις της περιοχής. Συγκεκριμένα, το παραγόμενο προϊόν του Σχεδίου Δράσης είναι:

1. Τοποθέτηση ενός αριθμού ωφελουμένων σε υφιστάμενες μονάδες της περιοχής

Μέσω της υλοποίησης εξειδικευμένων προγραμμάτων συμβουλευτικής και κατάρτισης, καθώς και στοχευόμενων δράσεων δικτύωσης και δημοσιότητας, θα προωθηθεί ένας αριθμός των ωφελουμένων σε υφιστάμενες επιχειρήσεις της περιοχής, σε δυναμικούς κλάδους της τοπικής οικονομίας και ειδικότερα στις πράσινες επιχειρήσεις της περιοχής.

2. Υποστήριξη επιχειρηματικών εγχειρημάτων με σχήματα του τριτογενούς τομέα

Οι ωφελούμενοι θα υποστηριχθούν για τη δημιουργία νέων κοινωνικών, καθώς και ατομικών ή άλλης μορφής επιχειρήσεων, που θα δραστηριοποιούνται στον τριτογενή τομέα, με έμφαση στις αναπτυξιακές δυνατότητες της περιοχής στον τομέα των κοινωνικών παροχών αλλά και της πράσινης επιχειρηματικότητας.

3. Υποστήριξη επιχειρηματικών εγχειρημάτων με σχήματα του δευτερογενούς τομέα

Η κατάρτιση και υποστήριξη ανέργων σε θέματα παραγωγής, τυποποίησης, εμπορίας και προώθησης φιλικών προς το περιβάλλον προϊόντων προστιθέμενης αξίας με στόχο τη δημιουργία συνεταιριστικών επιχειρήσεων.⁴⁶

4.3 ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΓΙΑ ΒΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ

Ξεκινά το πρόγραμμα επιδοτήσεων για βιολογικές καλλιέργειες. Ξεκινά το νέο πενταετές χρηματοδοτικό πρόγραμμα για νυν και νέους καλλιεργητές βιολογικών προϊόντων. Έως και 450 ευρώ το στρέμμα φτάνει η πενταετής επιδότηση για παραγωγούς που θέλουν να κάνουν στροφή σε βιολογικές καλλιέργειες.

Σκοπός των δράσεων είναι να καλυφθεί μέρος της απώλειας εισοδήματος και του πρόσθετου κόστους που συνεπάγεται η συμμετοχή των γεωργών και των κτηνοτρόφων στη βιολογική γεωργία και κτηνοτροφία.

Οι δράσεις του μέτρου συγχρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) με ποσοστό από 50-85%, ανάλογα με την περιοχή εφαρμογής, και από εθνικούς πόρους. Η συνολική Δημόσια Δαπάνη για την εφαρμογή των δράσεων ανέρχεται, συνολικά για την περίοδο 2007-2013, σε περίπου 1,17 δισ. ευρώ, από τα οποία 815 εκατ. ευρώ, περίπου, αφορούν ανειλημμένες υποχρεώσεις της τρίτης προγραμματικής περιόδου.

⁴⁶ www.topsa-amfiloxia.gr

Η δράση εφαρμόζεται σε γεωργικές εκτάσεις με ετήσιες καλλιέργειες και μόνιμες φυτείες που βρίσκονται σε παραγωγική ηλικία.

Επιλέξιμες καλλιέργειες για ένταξη στη δράση της βιολογικής γεωργίας είναι: ελαιοκομία, αμπελοειδή (εξαιρούνται οι αμπελώνες για επιτραπέζια χρήση), αραβόσιτος (για ζωοτροφή), μηδική (τριφύλλι), βαμβάκι αρδευόμενο, σιτηρά, ρύζι, όσπρια, ηλίανθος και λοιπές αροτραίες καλλιέργειες, κτηνοτροφικά φυτά, αρωματικά φυτά και κρόκος.

Δικαιούχοι των δράσεων μπορούν να κριθούν νέοι δικαιούχοι και παραγωγοί που συμμετείχαν στο προηγούμενο χρηματοδοτικό πρόγραμμα με δικαίωμα παράτασης

Εξειδικευμένοι συνεργάτες μας, Γεωπόνοι αναλαμβάνουν την σύνταξη και την κατάθεση μελέτης για κάθε νέο αγροτικό πρόγραμμα επιδότησης που ανακοινώνει το υπουργείο Γεωργίας, επικοινωνία.

Νέοι δικαιούχοι μπορούν να κριθούν:

Οι επαγγελματίες αγρότες (κατά κύριο επάγγελμα αγρότες), τα φυσικά δηλαδή πρόσωπα τα οποία είναι εγγεγραμμένα στο μητρώο αγροτών και αγροτικών εκμεταλλεύσεων ως κατά κύριο επάγγελμα αγρότες.

Οι κάτοχοι αγροτικής εκμετάλλευσης, τα φυσικά και νομικά δηλαδή πρόσωπα που είναι εγγεγραμμένα στο μητρώο αγροτών με την ιδιότητα αυτή, οι οποίοι επιπλέον πληρούν τις παρακάτω προϋποθέσεις:

Φυσικά πρόσωπα: Να λαμβάνουν από την απασχόλησή τους σε αγροτική δραστηριότητα τουλάχιστον το 35% του συνολικού τους ετήσιου εισοδήματος, με εξαίρεση τους απασχολούμενους σε αγροτική δραστηριότητα σε νησιά με πληθυσμό μέχρι 100.000 κατοίκους, για τους οποίους απαιτείται τουλάχιστον το 25% του συνολικού τους ετήσιου εισοδήματος.

Νομικά πρόσωπα: Να λαμβάνουν από την απασχόλησή τους σε αγροτική δραστηριότητα τουλάχιστον το 50% του συνολικού τους ετήσιου εισοδήματος και να έχουν νομική προσωπικότητα, όπως αυτή η έννοια ορίζεται στο Εμπορικό Δίκαιο.

4.4 ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΣΥΜΠΡΑΞΗ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ (ΕΣΚ) ΓΙΑ ΤΗΝ ΓΕΩΡΓΙΚΗ Ο ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΤΗΤΑ

Οι Ευρωπαϊκές Συμπράξεις Καινοτομίας (ΕΣΚ) είναι μια νέα μέθοδος για την προώθηση της καινοτομίας που εισάγεται στην εμβληματική πρωτοβουλία Ένωση Καινοτομίας [1] της στρατηγικής «Ευρώπη 2020». Πριν από ένα χρόνο περίπου, ξεκίνησε πιλοτικά η πρώτη ΕΣΚ για την ενεργό και υγιή γήρανση και στις 29 Φεβρουαρίου 2012, η Επιτροπή δρομολόγησε με ανακοίνωσή της, δύο νέες Ευρωπαϊκές Συμπράξεις Καινοτομίας, την ΕΣΚ για τη βιωσιμότητα της γεωργίας και την παραγωγικότητα [2] και την ΕΣΚ για τις πρώτες ύλες.

Αποστολή των ΕΣΚ είναι η γεφύρωση του χάσματος ανάμεσα στην επιστήμη και την εφαρμογή των καινοτόμων προσεγγίσεων στην πράξη. Σκοπός τους είναι να ξεπεραστούν οι αδυναμίες, και τα εμπόδια στο ευρωπαϊκό σύστημα έρευνας και καινοτομίας, τα οποία αποτρέπουν ή επιβραδύνουν την ανάπτυξη και τη διάθεση στην αγορά των καλών ιδεών.

Οι ΕΣΚ δεν υποκαθιστούν τα προγράμματα χρηματοδότησης ή τις κανονιστικές διαδικασίες, αλλά παρέχουν μια κοινή πλατφόρμα συνεργασίας.

Κύριοι στόχοι της Ευρωπαϊκής Σύμπραξης Καινοτομίας για τη γεωργική παραγωγικότητα και βιωσιμότητα, είναι η αντιμετώπιση προκλήσεων όπως η αύξηση της παγκόσμιας ζήτησης τροφίμων η οποία αναμένεται να αυξηθεί κατά 70% έως το 2050 και η απότομη αύξηση για ζωοτροφές, ίνες, βιομάζα και βιοϋλικά.

Μία επίσης σημαντική πρόκληση είναι η αύξηση της παραγωγικότητας και η αυξημένη πίεση στο περιβάλλον και τους φυσικούς πόρους. Το 45% των ευρωπαϊκών εδαφών αντιμετωπίζουν προβλήματα ποιότητας εδάφους, πολύτιμα οικοσυστήματα και μαζί με αυτά πολύτιμες υπηρεσίες που παρέχουν τα οικοσυστήματα έχουν καταστραφεί ή εξαφανιστεί και περίπου το 40% των γεωργικών γαιών είναι ευάλωτες στη νιτρορρύπανση.

Η κύρια πρόκληση για τη γεωργία του μέλλοντος λοιπόν δεν είναι μόνο να παράγει περισσότερα, αλλά να παράγει με βιώσιμο τρόπο.

Η Ευρωπαϊκή Σύμπραξη Καινοτομίας για τη γεωργική παραγωγικότητα και βιωσιμότητα, αποσκοπεί να αποτελέσει μια λειτουργική γέφυρα μεταξύ γεωργίας, βιοοικονομίας, επιστήμης, επιχειρήσεων και άλλων φορέων σε ενωσιακό, εθνικό και περιφερειακό επίπεδο.

Μέσα για τη μετατροπή των καινοτομιών σε γεωργικές πρακτικές

Η ΕΣΚ για τη γεωργία θα υλοποιηθεί κυρίως μέσω δράσεων των παρακάτω δύο πολιτικών:

- Της πολιτικής Αγροτικής Ανάπτυξης στο πλαίσιο της ΚΑΠ μετά το 2013 [3], η οποία συγχρηματοδοτεί καινοτόμες δράσεις επιχειρησιακών ομάδων που περιλαμβάνουν αγρότες, συμβούλους, ερευνητές, επιχειρήσεις και άλλους φορείς (π.χ. ΜΚΟ). Βασικά μέτρα των νέων Προγραμμάτων Αγροτικής Ανάπτυξης για την προώθηση της καινοτομίας είναι η συνεργασία, η μεταφορά γνώσης, οι συμβουλευτικές υπηρεσίες, οι δράσεις ενημέρωσης, οι επενδύσεις και η βελτίωση των εκμεταλλεύσεων. Τα αποτελέσματα των επιχειρησιακών ομάδων θα διαδίδονται μέσω του Ευρωπαϊκού Δικτύου για τις ΕΣΚ το οποίο αναμένεται να συσταθεί στο 2ο εξάμηνο του 2012.

- Η Πολιτική Έρευνας και Καινοτομίας της Ένωσης «Ορίζοντας 2020»[4], [5] θα διαδραματίσει σημαντικό ρόλο παρέχοντας τη γνωσιακή βάση για την εφαρμογή των καινοτόμων δράσεων.

Πιθανές δράσεις για την υλοποίηση της ΕΣΚ είναι τα έργα εφαρμοσμένης έρευνας, οι διασυνοριακές πρωτοβουλίες, τα clusters, τα πιλοτικά έργα και τα έργα επίδειξης καθώς και τα κέντρα καινοτομίας. Στον Προϋπολογισμό για την «Ευρώπη 2020» περιλαμβάνεται ποσό 4,2 δισεκατομμυρίων ευρώ για την έρευνα και την καινοτομία με επίκεντρο την επισιτιστική ασφάλεια, τη βιοοικονομία και τη βιώσιμη γεωργία.

Ενώ τα προγράμματα αγροτικής ανάπτυξης αναπτύσσονται συνήθως εντός των ορίων των περιοχών του προγράμματος, ως επί το πλείστον σε τοπικό, περιφερειακό ή εθνικό επίπεδο, οι καινοτόμες δράσεις σε διαπεριφερειακό, διασυνοριακό, ή ενωσιακό επίπεδο πρέπει να συγχρηματοδοτούνται από την πολιτική έρευνας και καινοτομίας της Ένωσης.⁴⁷

4.5 ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Το Εθνικό Σχέδιο Στρατηγικής Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΣΣΑΑ) καθορίζει τις προτεραιότητες της Ελλάδας για την περίοδο 2007-2013, για τη στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ), στο οποίο ορίζεται ότι η εθνική στρατηγική αγροτικής ανάπτυξης θα εφαρμοστεί μέσα από το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης 2007-2013.

Ειδικότερα, το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης 2007-2013 το οποίο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο για την Αγροτική Ανάπτυξη (ΕΓΤΑΑ) διαθέτει κονδύλια ύψους €5,298 δις για την προγραμματική περίοδο 2007-2013 μέσω των οποίων αποσκοπούνται:

1. Η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του πρωτογενή τομέα (γεωργία – κτηνοτροφία-δασοκομία-αλιεία).

⁴⁷ www.ec.europa.eu

2. Η προστασία του περιβάλλοντος και την αειφόρο διαχείριση των πόρων.

3. Η διαφοροποίηση της οικονομίας των αγροτικών περιοχών και των περιοχών που εξαρτώνται από την αλιεία.

Τα αποτελέσματα που αναμένεται να επιφέρει το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης 2007-2013 στη διάρκεια της νέας Προγραμματικής Περιόδου 2007-2013 είναι :

1. Επαγγελματική κατάρτιση και ενημέρωση 30.000 γεωργών και δασοκόμων που θα ολοκληρώσουν επιτυχώς μια δραστηριότητα κατάρτισης στον τομέα της γεωργίας ή / και της δασοκομίας. Εγκατάσταση 12.000 νέων γεωργών.

2. Πρόωρη συνταξιοδότηση 6.000 γεωργών. Ενίσχυση 25.000 γεωργών και 5.000 δασοκόμων για τη συμμετοχή τους στη χρήση υπηρεσιών Παροχής Γεωργικών Συμβουλών στη γεωργική εκμετάλλευση και παροχή δασοκομικών συμβουλών.

3. Επενδυτική στήριξη 8.000 γεωργικών εκμεταλλεύσεων για τον εκσυγχρονισμό τους (σχέδια βελτίωσης).

4. Επενδυτική στήριξη 17.000 γεωργικών εκμεταλλεύσεων για τον εκσυγχρονισμό τους με τη χρήση ΤΠΕ. Επενδυτική στήριξη 400 δασοκομικών εκμεταλλεύσεων για τον εκσυγχρονισμό τους.

5. Επενδυτική στήριξη 900 επιχειρήσεων στη μεταποίηση γεωργικών προϊόντων.

6. Επενδυτική στήριξη 250 επιχειρήσεων στη μεταποίηση δασοκομικών προϊόντων. 953 έργα για τη βελτίωση και ανάπτυξη της υποδομής που σχετίζεται με την ανάπτυξη και προσαρμογή της γεωργίας και της δασοκομίας.

- 7.Ενίσχυση 10.000 δικαιούχων για εκπλήρωση των προτύπων με βάση την κοινοτική νομοθεσία.
- 8.Ενίσχυση 6.500 γεωργικών εκμεταλλεύσεων για τη συμμετοχή γεωργών σε συστήματα για την ποιότητα τροφίμων.
- 9.Ενίσχυση 1.500 δράσεων ενημέρωσης - προώθησης των προϊόντων στο πλαίσιο συστημάτων για την ποιότητα των τροφίμων.
- 10.Στήριξη σε 70.000 γεωργικές εκμεταλλεύσεις με ενισχύσεις στους γεωργούς ορεινών περιοχών για φυσικά μειονεκτήματα.
- 11.Στήριξη σε 38.000 γεωργικές εκμεταλλεύσεις με ενισχύσεις στους γεωργούς περιοχών με μειονεκτήματα, εκτός των ορεινών.
- 12.Στήριξη σε 4.000 γεωργικές εκμεταλλεύσεις γεωργών που ασκούν γεωργική δραστηριότητα σε περιοχές Natura 2000.
- 13.Στήριξη σε 330 δασοκομικές εκμεταλλεύσεις που ασκούν δραστηριότητα σε περιοχές Natura 2000. Γεωργοπεριβαλλοντικές ενισχύσεις σε 60.000 γεωργικές εκμεταλλεύσεις και εκμεταλλεύσεις άλλων διαχειριστών γαιών.
- 14.Στήριξη για μη παραγωγικές επενδύσεις σε 4.000 γεωργικές εκμεταλλεύσεις και εκμεταλλεύσεις άλλων διαχειριστών γαιών.
- 15.Ενισχύσεις σε 18.500 δικαιούχους για πρώτη δάσωση γεωργικών γαιών.
- 16.Ενισχύσεις σε 4.500 δικαιούχους για πρώτη δάσωση μη γεωργικών γαιών.
- 17.Ενίσχυση 452 δράσεων αποκατάστασης του δασοκομικού δυναμικού και εισαγωγής δράσεων πρόληψης.
- 18.Ενίσχυση 570 δικαιούχων για διαφοροποίηση των αγροτικών δραστηριοτήτων προς μη γεωργικές δραστηριότητες.
- 19.Στήριξη δημιουργίας και ανάπτυξης 750 πολύ μικρών επιχειρήσεων⁴⁸.

⁴⁸ DELTA COSCULTING (Σύμβουλοι επενδύσεων & ανάπτυξης)

5 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η Ελλάδα μέχρι το τέλος της δεκαετίας του 1960 ήταν κυρίως αγροτική χώρα και οι γεωργικές δραστηριότητες ασκούσαν κυρίως παραδοσιακά. (όργανα με βόδια ή άλογα, ντόπιοι σπόροι κτλ.). Σήμερα η ελληνική γεωργική

παραγωγή χαρακτηρίζεται από εκμηχάνιση (τρακτέρ, θερίζο-αλωνιστικές μηχανές κ.ά.), χρήση φυτοφαρμάκων και λιπασμάτων, επιλογή βελτιωμένων σπόρων, γεωπονική υποστήριξη, χρήση θερμοκηπίων και αρδευτικών συστημάτων κτλ. Εννοείται ότι το μεσογειακό κλίμα καθορίζει σε σημαντικό βαθμό το είδος των φυτών που μπορούν να καλλιεργηθούν

Οι παράγοντες που καθορίζουν την αγροτική παραγωγή της χώρας μας είναι, σε γενικές γραμμές, οι εξής:

- Το ορεινό ανάγλυφο και οι σχετικά λίγες πεδινές εκτάσεις
- Το κλίμα και η κατανομή των βροχοπτώσεων στη διάρκεια του έτους.
- Η Κοινή Αγροτική Πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- Το δημογραφικό πρόβλημα.
- Η παγκοσμιοποίηση της οικονομίας.
- Ο κατακερματισμός του γεωργικού κλήρου.
- Το μικρό ποσοστό συνεταιρισμού των Ελλήνων αγροτών.

Ο πρωτογενής τομέας στην Ελλάδα (γεωργία, κτηνοτροφία, αλιεία, δασοκομία, υδατοκαλλιέργειες, κ.ά.) απασχολεί περίπου το 12% των εργαζομένων της χώρας. το ποσοστό αυτό είναι αρκετά υψηλό συγκρινόμενο με τα αντίστοιχα ποσοστά αναπτυγμένων βιομηχανικών χωρών της δυτικής Ευρώπης.

Καινοτομίες στον πρωτογενή τομέα και προγράμματα νέας επιχειρηματικότητας

Η ελαχιστοποίηση του ποσοστού των εργαζομένων στη γεωργία και η αύξηση των αντίστοιχων ποσοστών στους άλλους δύο τομείς, και κυρίως στον τριτογενή, είναι χαρακτηριστικό των αναπτυγμένων χωρών της Δύσης.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. el.wikipedia.org
2. www.sbbe.gr
3. www.naftemporiki.gr <Μέτριες οι επιδόσεις της Ελλάδας στην καινοτομία>
4. www.bankofgreece.gr
5. Η καινοτομία στην Ελλάδα www.kokkalisfaoundation.gr οικονομικό πανεπιστήμιο Αθηνών
6. www.greekinnovation.eu
7. Ελληνικός χάρτης καινοτομίας Microsoft σελ 21
8. Oslo Manual 3rd Edition (2005). Guidelines for collecting and interpreting innovation data
9. www.minagric.gr
10. www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/BUCKET
11. www.agrotikianaptixi.gr/Uploads/Files/rdp10_modif_29052012
12. Αγροτική Παραγωγή στην Ελλάδα –Eurostat, Οικονομικοί Λογαριασμοί για την Γεωργία (αξίες σε τρέχουσες τιμές παραγωγού), Μάρτιος 2013
13. www.diavouleusi.eliamer.gr
14. www.kasapidis.gr
15. www.greenpeace.Org
16. www.agronews.gr
17. www.psarema.info
18. Ταχυδρόμος Βόλου
19. thestevia.gr
20. ecotimes.gr
21. agrotikes-eykairies.gr
22. www.viologika.gr
23. ec.europa.eu

24. www.topsa-amfiloxia.gr
25. DELTA COSCULTING (Σύμβουλοι επενδύσεων & ανάπτυξης)
26. Προβλήματα στην Ελληνική Γεωργία κ αγροτική πολιτική,2013,Κρίμπος Κώστας
27. Αγροτουρισμός ,2013, Κατσουράκη Ευαγγελία
28. Ββιολογική γεωργία και ββιολογική κτηνοτροφία ,2005,Συνέδριο Πανελλήνιου δικτύου
29. Ο αγροτικός τομέας στην Ελλάδα,2010,Καδίτη Ελένη
30. ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ 1, ΤΕΥΧΟΣ 1 – 2011, ΜΟΝΑΔΑ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ (ΜΚΕ) ΤΟΥ ΤΕΙ ΠΕΙΡΑΙΑ

